

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai
legyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre
5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadói felelős: Förster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Sallóczy Zoltán az OMGE. szerkesztő-útkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Műtellek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

A kivándorlás kérdéséhez.*)

Az a népmozgalom, melyet kivándorlásnak nevezünk, elérte már azt a mérvet, melyben az itthon maradókra érzékenyebbé vált és a mikor régi jó magyar szokás szerint nagy buzgalommal óhajtjuk az immár fájó sebet behegesztetni, eljutva a dologgal odáig, hogy az áradatta fejlődött mozgalmat ezentul gyűjtendő statisztikai adatok alapján tanulmányozni kívánjuk.

Hogy hasonlaltal éljek, olyan ez az állapot, mint mikor a gazda égő tüzet hagyva konyhájában, nyugodtan sétál ki a határba s mikor észreveszi, hogy kigyuladt a háza, nagy lohogva fut haza, hogy bámész képpel nézze gondatlan-sága szüleményét.

Áttérve már most magára a kérdésre — mely első sorban a kivándorlás indító okát tudakolja — azt hiszem erre minden nehézség nélkül megadhatjuk a választ.

Hol kezdődött s fejlődött a kivándorlás? Végig a Kárpátok alján és az erdélyi hegyvidéken, szóval azon részein az országnak, melyeket szegénység szült a természet és amelynek a népe is szegény. Innen indult ki, itt fejlődött áradattá a népmozgalom úgy, hogy első sorban azt kellene hinnünk, hogy egyedül a szegénység a kivándorlás alap oka, pedig sajnos, de nem így van.

Hogy a világ minden országának van szegénye, ezt ép oly jól tudjuk, mint azt, hogy a szegénység egymagában sehol sem szült nagyobb mérvű népmozgalmat; ha tehát ez Középeurópa Kánaánjának kiegészítő részein történik, úgy további oly okoknak kellett azt

*) Közöljük alábbi cikket, mint tanulságos magánvéleményt, fentartván a hozzászólást mindazon pontjaira nézve, amelyekre nézve a cikkiróval egyet nem értünk. Szerk.

előidézni, melyek a szegénységet tűrhetlenné, sőt elviselhetlenné tették, melyek a haza és szülőföld szeretetét eltompították, vagy legalább is háttérbe szorították.

Azt fogják talán mondani, hogy a szegénység előbb is megvolt, ami természetesen igaz is, de ez csak igazolja azt, amit fentebb mondtam, mert habár a fejlődött közlekedési viszonyok könnyebbé tették is a kivándorlást, azelőtt sem volt az lehetetlen, de hát az urbéres viszonyok között és közvetlen azután nevelkedett korosztály, míg egyrészt jobban a röghöz kötve érezte magát, addig másrészt vallás-erkölcsös érzete és tegyük hozzá fegyelmeztségénél fogva türelmesebb is volt, mi mellett összehasonlíthatlanul jobb viszonyok között élt, mint a maiak, mert a testi fenyegetés korántsem volt rá oly végzetes, mint a mai igazságszolgáltatás és adó állami, törvényhatósági és községi végrehajtói, kiknek az emberi méltóságra apellálva nem szabad ugyan senkit érinteni, de a kik a megélhetés módjából fosztatják ki a szegény embert.

Rég időktől hangoztatjuk azt, hogy agrár állam vagyunk s még pár évtized előtt hangozan óhajtottuk, hogy jöjjön az ipar és kereskedelem, nehogy a magunk zsirjába fuljunk és ime milyen hamar elkapkodták ezt a mi fölösleges zsirunkat.

Nehogy azonban az ipar és kereskedelem ellenségének látszassam, ki kell jelentenem, hogy teljes tudatában vagyok annak, miszerint jól vezetett nemzetgazdálkodásban minde tényezőnek a gazdasággal karöltve kell járni.

Mi történt azonban nálunk? A nekiindult nagyipar söpörve pusztította a kisipart, nem ám csak azért, mert a nagybani gyártás a kisiparos tulerős versenytársa lett, hanem azért, mert azt a tulerőset segítették, dédelgették ezeknek a

kicsinyeknek a fillérjeiből, kiket ily módon kétszeresen könnyen agyonnyomhattak.

Ugyanígy áll a kereskedővel, aki a nagyiparossal együtt segélyt, szállítási kedvezményt, fizetési halasztást élvezett folyton, míg a szegény kisgazda csak nagy keservesen jutott terményének mások által egyoldalul megcsabított, sokszor potom árához.

Ez a gyászos haladás természetesen fokozódó terhet rótt az országra, melynek zöme határt nem ismerő egyenetlenséggel zudult a vidék, a kisgazda nyakába, mert a dédelgetett kereskedelem s ipar nem szünt meg hangoztatni, hogy az agrár államban a föld és csak a föld az, mely megbirja a terhet, raktak tehát rá kiméletlenül, míg megingott az egyensúly s midőn a még mindig szaporodó teher sulya alatt roskadunk, züllünk, pusztulunk!

Ismételtem, hogy a teherviselés oroszlan-része a gazda — főleg pedig a kisgazda — nyakába szakadt, mert hisz a földet, házat az adózás alól kivonni nem lehet, míg a kereskedő és nagyiparos nyereségszázalékát senki sem állapíthatja meg; így van aztán, hogy míg a kisgazda néhány hold földjének verejtékkel előállított terményéből a pénzzé tehető részt elszedi az állam, vármegye és község, addig a nagyiparos és kereskedő áruinak értékelésénél visszafizetési magának az adót a fogyasztó kisgazdával, úgy, hogy ez viseli e révén amannak adóját is.

Ha mindezek mellett tudná az a kisgazda, hogy mi után mennyi adót kell fizetnie, de hát mikor az oly körömfont komplikációval vetetik ki, hogy még tanult embernek is dolgot ad ellenőrizni, hogy tudhatná tehát az az egyszerű képzettségű ember, hogy hány százalékot fizet földje, lakó- vagy bérháza, malma vagy tőkepenze után, ismét mennyit ugyancsak

Pontos szétküldés.

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

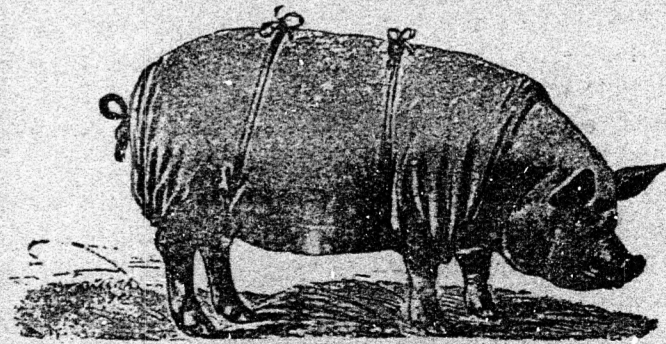
BUDAPEST, V., Alkotmány-u. 31.
PERTIK OTTÓ professzor

Lépfene ellen

• birkák, lovak, szarvasmarhák részére. •
Hónapokig eltartható hatásosan.
Biztos védelem. K tűnő fecskendők.
Egyszerű könnyű kezelés.

Részletes tájékoztató, használati utasítás kívánatra bárkinek.

Olcsó árak.

szállítja a Jenner-Pasteur-intézet következő ojtóanyagait, melyek a tudomány legújabb vívmányainak alkalmazásával elsőrendű szakorok által felügyelete alatt készülnek.

Rapid szerum:

orbánczos fertőzésnek kitett sertéseket 1—2 óra alatt biztosan megmenti a veszélytől.

Tartós ojtás:

Védőojtások a sertéseket biztosan mentesíti az orbáncz ellen egy teljes esztendőig, az ojtás után káros utóhatás nélkül, a sertések nem fogynak le.

egyike s másika után általános jövedelmi pótdó, betegápolási pótlék, megyei és községi utadó, megyei tisztii nyugdíjalap, szeretetház, községi pótdó s egyebekre.

Mármost, ha egy képzett ember is alig tud az adók tömkelegében eligazodni, vajjon hogyan tájékozza magát az a szegény, tudatlan ember, aki képtelen az utánszámítást még csak megkísérteni is és ha mégis ki tudná számítani, ugyan van-e adóügyben védelem? Jól tudjuk, hogy ha hozzáértő intelligens ember nagy keservesen, évig tartó járás-kelés, bélyeges folyamodványozás, felebbezés stb. útján nagy kinnal kivívja, hogy illetéktelen adótöbbletét töröljék, a következő évben újra ott találja azt s kezdeheti a dolgot ott, ahol végezte.

De hány eset van e mellett mikor alaki hibák, terminustévesztések, törvénymagyarázatok egyenesen kihasználtnak arra, hogy igazságtalanul beszédelt pénzek vissza ne adassanak. Hisz köz-tudomásu dolog, hogy az adókezelő közegek jutalmat kapnak az illetéktelenül beszédelt többlet után, mi egyenes buzdítás arra, hogy az adófizetőket sarczolják, vagyonukat elharácsolják és a mi ellen senki sem tud eléggé — legkevésbé pedig a szegény kisgazda — védekezni.

Az adók emelése közvetve és közvetlenül folytonos s hogy mily mérvű s mily egyenlőtlen megosztásu, azt a többi között a fogyasztási s az utadó igazolja.

A fogyasztási adó a legszorosabban vett általános élelmi cikkekre hus, czukor, bor, sör, szesz, stb. kiterjesztetett s hogy mily mérvű, azt különösen a bor adója igazolja, hol a könnyebbféle homoki bor értékének egyegyedét sőt egyharmadát veszi el az állam.

De még ez sem elég, hanem a kezelést oly kiállhatatlanná tették, hogy az ettől való menekülésért sokan inkább túlfizetnek, — nem az államnak, — hanem az adót bérlő zsidónak.

Kibérlik az adót nyereszkeskedő árendások, mint hajdan a töröknél tették s ezeknek bárki házába bemenetelt adnak, hogy a nagy adó mellett örökösen háborgassák és bosszantsák az embert.

Az előbb természetben szolgált utadó pénzre változtatott, még pedig majdnem mindenütt a maximális 10%-re, mi mellett a viczinális és községi utak fentartása a régi szolgálmánnyal legalább is egyenértékű lett, úgy hogy ez a 10% egészen új adót képez, mihez hozzájárul még az, hogy a legkisebb embereket legjobban megterhelte a képtelenül nagy minimálissal; de még ez sem elég, hozzá jött a végrehajtás, mely odáig ért — talán tulbuzgalmában — hogy pl. tekinteten kívül hagyva a törvény azon intenczióját, hogy a cseléd utadó-mentes, nemcsak hogy ilyenek nem vétettek, hanem megtörtént az a botrányos állapot, hogy a cselédek több helyt önálló adózóknak véve, egyenkint és külön-sujtattak a minimális utadóval, ami egyenes adójukkal csaknem egyenlő, tehát közel 100%.

Azonban még ez sem elég, hozzá sorolandó, hogy az utkaparó lenyesi a tulajdonos fáját, elviszi az értékesebb ágat, a törmeléket és szemetet összetaposott rétünk és földünkön hagyva; továbbá lekaszálja a gazda rétje, földje szélén a füvet és ráadásul az ároktisztítá-

tásból kikerült földet ráhányják vetés után sőt aratás előtt is a szegény ember gabonájára.

Nem hagyhatom ezek mellett megemlítés nélkül, hogy ha valaki mindezen terhek mellett az uton valami nehezebb tárgyat szállít, nem elég hogy bélyeges jelentést kell tennie, de kiküldik az uti biztost s utkaparókat, kiknek kiszállításaért 12—14 korona költséget rónak az adózó nyakába. És minálunk még ezt sem elégették meg, hanem jónak látták némelyek a viczinális és községi utakon természetben szolgált munkát is megye szabályrendeletileg megváltoztatni, utbiztosi s utkaparói állásokat szervezni, mi mellett a szoroson vett községi u. n. határutak természetesen ezentul is külön terhül maradnak a gazda nyakán.

Például kívántam ezt felhozni, mert hisz hasonlóan járnak el más adókkal is és ha itt még valamiről, különösen kívánok szólani, ugy az a községi pótdó.

Az a számtalan teher, mely a községek, hárittatott oly óriási, hogy ma már jóformán örülni kell, ha valakinek a községek 30—40% pótdóval kijön, míg nem ritka a 70—80%, sőt kivételesen ennél is több.

És ugyan mit kap ezért az a szegény kisgazda? Semmit, ha csak az időszaki idézéseket, adóintézeket és végrehajtást nem vesz-szük adománynak.

Attérek ezeketán az igazságszolgáltatásra.

Ugyan kinek ne lett volna már peres ügye s képzelhető-c valaki, aki szerzett tapasztalatai alapján nem lenne meggyőződve arról, hogy kisebb követeléssel ne perlekedjék az ember, mert ráfizet.

Kisembernek azonban kicsinyek a követelései, mi sem természetesebb tehát, minthogy reá nézve legvégzetesebb ez az állapot.

De hát ne vegyünk éppen peres ügyet, hisz akinek véletlenül peres ügye nem akad is, birtok-ügyben kénytelen-kelletlen minden kisgazdának van dolga a bíróságok és hatóságokkal, mert hát örököl, vesz, elad, kölcsönre szorul az ember, be- és kitábláz s mindennél fizet busásan, mert a legegyszerűbb dolognál sem nélkülözheti az ügyvédet, jegyzőt, pedig hát ez a legrendezettebb telekkönyvi dolog s vajjon nincse már itt tulterhelve a kisgazda?

Ha a szegény ember hosszú időn nagy fáradsággal összeszerzett pár száz koronáján végre hozzájut vágya netovábbjához, hogy egy darabka földet szerezzon magának, mennyi járás-kelés, költség, időmulasztás, ügyvéddij, bélyeg-, átiratás, illeték révén jut valahára picziny kis földje kétségtelen birtokába. Tessék ezt összehasonlítani az ipar vagy kereskedelem hasonló tőkéjével s akkor az alábbiakat is olvasva, meg kell borzadni a földvétel s a vele járó ügyle-tek-től.

De ha már most hozzájutott, hogy pl. 400 koronájáért vett egy hold jó földet, melynek kat. tiszta jövedelme — tegyük fel — 25 korona, akkor a következő terheket vette nyakába: földadó 6 K. 37 fillér, birtokos kereseti adója 4 korona, ált. jöv. pótdó 2 kor. 80 fillér, betegápolási pótdó 31 fillér, utadó 1 kor. 04 fillér, községi pótdó (legalább 50%) 5 kor. 19 fillér, vagyis összesen 19 kor. 71 fillér, ami a tőkének nem kevesebb mint 5%-át teszi.

Pedig hát van-e valami a világon, ami azt a szegény embert jobban helyhez köthetné,

mint a föld és ettől ütök el őt, ettől veszik el kedvét a tulterheléssel és kifogyhatatlan bosszantások, hogy ne mondjam gyógyítást eddig nem lelő sérelmes bánásmóddal; ez az, a mi mellett a telepítés sem érheti el majd azt a célt, amelyre szánva volt.

Térjünk azonban vissza az igazságszolgáltatásra, vajjon hogyan áll nálunk a személy-és vagyonbiztonság.

A főváros és nagyobb provinciális városok azokat a társadalmi elősdiéket, melyek folytonos kisebb-nagyobb vétségeik s büneikkel nekik terhükre válnak, kitoloncsolják a vidékre, hogy az ott levőknek ne csak számát szaporítsák, hanem gonoszságban oktassák; vajjon nincse-e meg a legtöbb helységnek a gézengúz „falurossza“, kitől mindenki tart, mert tudja, hogy mindenre képes és viszont ki semmitől sem fél, mert vesztett morálja mellett a sok-szor nevétségesen enyhe s aránylag mindig kis büntetéstől éppen nem fél.

Mig az egész falu bosszujának van kitéve, addig védelem nincse ellene s így tünni kénytelenek a folytonos visszaéléseket, háborgatásokat és bántalmakat, mert csak így kerülnek el talán a féktelen elenek okozta nagyobb bajt.

Ez a sorsa annak a polgárságnak, mely az államot fentartja s nem tulzok, ha azt mondom, hogy Magyarországon a tisztességes ember szenved állandóan és a naplopó bitang, az, kit eszeveszett ál-humanizmussal dédelgetünk, hogy ne mondjam rendszeresen nevelünk; vagy ki ne tudná, hogy az ügyészségek a gazembereknek a polgárság rovására leandó ellátására oly igényeket támasztanak, milyen-nél azok a kisgazdák és iparosok, kiknek tisztességes keresetéből fedezik ezeket, távolról sem lehetnek, pedig hát erre és sok másra mindig telik, de arra, hogy pl. a bécsi mészárosok leleményes bosszantásától és zsarolásától a régóta rimánkodva kért pozsonyi marhavásár visszaállításával megmentessünk, nem kap a földmivelésügyi miniszter pénzt.

Ezek után rátérek a közigazgatásra, erre a szép multi intézmény szánandó korcsesá fajult utódjára.

Addig, mig a vármegyék önkormányzata a biráskodással együtt az érdekelt ott lakó családok kiválóbajnainak kezében jutott kivitelre, a közérdek az egyesével összeforva tömörre tette a vármegyét. Mit látunk azonban ma?

A tisztviselő igen sok esetben nem, vagy eladósodott birtokosa a vármegyének, tisztii fizetéséből élő oly hivatalnok, ki az állami tisztviselők előnyeit nem élvezzi, időszakokonkint kiválasztható előmenettel alig bíró egyén, ki mint ilyen sem a vármegye érdekével eléggé összeforva nincsen, sem az állami hivatalnok biztonságával és önnállóságával nem bír, mi sem természetesebb tehát, minthogy ily körülmények között benuit hatáskörében kedveszegtetten mozog?

Nem különleges baj ez, hanem nagyon is általános, nemcsak a miénk, de az egész országé, mert hogy a jelzett tisztviselők viszonyaink között nem azok többé, mik a régiek voltak — és lehettek — az kétségtelen.

De nem akarok a közigazgatás általános bajaival hosszasan foglalkozni, csak a tárgyra vonatkozólag megérteni, hogy hatóságunk kezében a kivándorlás minden nehézség

nélkül könnyen terjed, mert ellenállásra sehol sem talál, annyira, hogy a beszegődött cselédek időközben kivándorlását egyáltalán még csak meg sem kísérik akadályozni, hozzátesszem tapasztalásból, hogy még előzetesen bejelentett esetekben sem.

Hogy pedig az itthon lévők, mily igazságszolgáltatásban részesülnek, azt illusztrálják a következő esetek:

Beszegődött egy cseléd egy gazdához átadva neki cselédkönyvét és felvéve a foglalt; újévkor nem jött helyre, mert régi gazdája visszatartotta, miért is a felfogadó a cselédkönyv előmutatásával kérelmezte az illető helyreállítását, mit a főszolgabíró meg is tett; azonban a volt gazdának — mint nálunk köztudomásulag mindenkinek — szintén szüksége volt a cselédekre s mert a visszatartásra kifejtett kényszerítés nem vezetett eredményre, megfeleltette a főbíró ítéletét és mert befolyásosabb volt a másik gazdánál, az alispán azon megokolással, miszerint „a cselédnek elbocsátó levele nem volt s mert ezt t. i. az elbocsátólevelet nem helyettesíti a cselédkönyv, a cselédet előbbi helyére visszarendelte“ a cselédkönyv mellett és foglaltal is megerősített felfogadást érvénytelennek mondva ki.

Vajjon nem szofistikus kiforgatása-e ez a törvénynek, nem az igazság fejtetőre állítása-e ez ítélet, melyet sajnos még a közigazgatási bizottság is jóváhagyott.

Egy további illusztrációul álljon itt, hogy egy gazda községi közmunkáját 52 igavonó állat után vetették ki, holott az illetőnek csak 28 darabja volt; felebbezett szolgabírótól alispánig, innen a közigazgatási bizottságig s mit ért el, hogy minden kérelme dacára sem olvasták át az állatait, hanem rádiktáltak, hogy 52 után teljesíti a közmunkát akár van neki annyi, akár nincs.

Végre még egy például megemlítem, hogy egy jegyzői körben illetéktelenül több pótdót vettek meg az adózókön, mi miatt panasz emeltetett, dacára, hogy az ennek következtében beérkezett adatok igazolták, hogy jelentékenyen több pótdót vétetett meg a feleken, a panasz érdemileg nem nyert elintéztést, hanem oda utasított, hogy kérelmével a községi eljárásához forduljon, hol az ügy felretéve alszik.

Már most ahol az igazságot így mérik, miként juthat ahhoz az a szegény kiscgazda? Meggyőződhet róla, hogy a jog az erősebb akaratának érvényesülése a gyengébbé fölött.

De hát részesül-e népünk egész Felső-Magyarországban csak némi védelemben is a határon állandóan bevándorló vagyontalan zsidók beözönlése ellen, látjuk hogy nem, pedig mindnyájan jól tudjuk, hogy azok se nem földművesek, se nem iparosok, tehát vagyontalan elősdiék, kik népünk közé tolakodva azokból élnek, kihasználják gyengéiket és rovásukra gyarapodnak, már pedig ezt egy ország sem köteles megtűrni s a mienken kívül nem is tűri meg sehol egy is.

Vajjon az az egyszerű szegény ember, kit az állam tulterhel és fosztogatni enged, aki az igazságszolgáltatásban megtört bizalommal állandóan azon keserű tapasztalást szerzi, hogy őt senki sem védi, lehet-e buzgó hazafi? Lelkesülhet-e a haza eszményéért ott, hol így bánnak vele? Szeretheti-e eléggé azt a helyet, hol a verejtékével öntözött azon földje, melyen

elődei annyi századon át boldogultak ernyedetlen becsületes munkája dacára is elűtve látja magát a megélhetés módjától, kinek jogát az utkaparótól kezdve mindenki tépheti és senki sem védi?

Nem! mert ez az ember elégtelen és elkéseredett. Keserűségében hagyja itt szülőföldjét s boldogulást látva az idegenben oda megy, hol adósságaitól megszabadulhat és szükségletét fedezheti.

Ha azonban szerzett valamit, ha szabadult a megélhetés nyomasztó gondjától, újra felmosolyg előtte az elhagyott otthon képe, visszajön rá s feléledt szeretettel gondolja azt, de nem gyarapodva szeretetben azon társadalom és állam iránt, melyben ily nehezen, ily rendkívüli áldozat árán állhatja csak meg helyét.

Az itt elmondottak tehát azon okok, melyek a kivándorlást előidézték, terjeszti pedig ezenkívül az a tapasztalat, hogy Amerikában biztos jó keresetre s a megélhetés mellett vagyon-szerzésre is számíthatnak.

Kimegy tehát innen minden munkabíró szegény ember, legyen az kiscgazda, kisciparos vagy cseléd, amint annyi pénze van, ami az utiköltséget fedezi, vagy amint ez összeget kölcsön útján megszerezheti, mihez, valamint az egész kivándorláshoz a többször emlegetett agensre itt szüksége nincs a népnek, jobban ismerik itt általában az amerikai állapotokat, mint a szomszéd megyéét.

De odáig terjedt már a kivándorlás, hogy a jobb gazdák is kiküldik néha fölösszámú családtagjaikat, hogy ott pénzt keressenek.

Eddig a kivándorlottak nagy része visszatért s egyáltalán nem tekintette Amerikát új hazájának, hanem az egész mizgalom inkább csak a kereseti vállalat jellegét viselte magán, mely a nép alsóbb rétegeit tényleg jobb vagyoni körülmények közé hozta s így káros kihatása inkább csak a munkáshiány és a középosztály immár tarthatatlanná váló helyzetében nyilvánult, mert fentiekkel szemben a föld értéke emelkedett és a szegényebb néposztály nagymérvű adóssága igen jelentékenyen megfogyott.

Ezen szempontokból itélve tehát, az eddigi kivándorlás nemzetgazdasági szempontból sem volt határozottan károsnak mondható, újabban azonban oly irányban terjedt a kivándorlás, mely tényleg veszedelemmel fenyeget és ez a fiatal leányok nagymérvű kivándorlásában nyilvánul.

Ezek pedig a legalkalmasabbak arra, hogy férjhez menve és családot alapítva, Amerikát tegyék maguk és férjük végleges otthonává, mely utóbbiak ott maradván katonakötelezettségeiktől is szabadulnak; ezek aztán csakugyan és örökre elvesznek számunkra.

A kivándorlást megszüntetni nem lehet, mérsékelni azonban igen, különösen pedig arra tekintettel, hogy az utóbb említett állapot be nem következhessek.

Megtiltandó volna tehát, hogy oly fiatal emberek, kik még nem érték el a katonaköteles kort, illetve abban vannak — kivándoroljanak, valamint megtiltandó lenne az elszegődött cselédek kivándorlása is.

Ez azonban csak kis mértékben apasztaná a kivándorlást, míg annak érdemleges mérséklése — mely a jövő feladata — egyedül

csak az volna, ha az elősorolt elkésítő állapotok megszüntetnének.

Olyanná kell tenni a szegény nép otthonát, hogy az a tulterheltségtől és zaklatástól ment nyugodt otthonnal bírjon, hogy azt szeretesse s ha szegényesen is, de békés megelégedésben élhessen.

Ennek elérésére a következőket vélem szükségesnek:

1. Az adórendszer megváltoztatását olyképen, hogy minden egyenes és pótdó egy számban meghatározott százalékban fejeztessék ki, hogy ugy a kivetés, mint mindenki általi ellenőrizhetőség egyszerűsített és lehetővé tétessék.

2. A földadónál fokozatos megadóztatás hozassék be olyképen, hogy 100 kor. kat. tiszta jövedelmű birtokokkal bíró család semmi vagy igen csekély, de minden pótdótól ment egyenes adót viseljen csak, valamivel többet a 200 kor. kat. t. jövedelmű birtokokkal bíró ember s ez a különbözet a nagy birtokok által viseltetnék.

3. A házadótól teljesen mentesítendőek lennének az egyszobás házak.

4. Az adókezelésben a legkifogástalanabb eljárás hozassék be, hogy az adóügyi alkalmazottakban ne a polgártársaikat szípolozó ellenséget, hanem jó akaratú embertársainkat láthassuk.

5. A községi terhek leszállítását és a községi háztartás oly irányu szabályozását, mi minden fölösleges kiadástól megóvja a répet.

6. A vallás-erkölcsös nevelés nagyobb mérvű gondozását, ápolását, fejlesztését.

7. A köznépnek a kizsákmányolástól megóvását különösen a hitel- és fogyasztási szövetkezetek terjesztése által.

8. A vagyontalan nem munkás elemek, különösen a galicziai és orosz zsidóság bevándorlásának megállítását.

9. A jogviszonyoknak oly módni rendezését, hogy az egyszerű ügyletekből peres kérdések lehetőleg ne származhassanak, mire tekintettel czélszerű volna azokat a már egy ízben javaslatba hozott módon közjegyzői hatáskörbe utalni.

10. A többenél pedig oly módot megállapítani, hogy azok lehetőleg egyszerűvé tétessenek s a perköltségei aránytalanul s elviselhetetlen teherre soha ne válhassanak, mincképpen a kivételre szükséges volna az ügyvédi díjakat szabályozni.

11. A bélyeg megszabásnak olcsóbb rendezését, hogy azt minden ember érthesse, mert a mait a jogászok sem tudják.

12. A büntetőtörvény szigorítása, mert az igazságos szigor mindig biztos alapja volt a társadalmi békének, míg az enyhe elbánás a nyers elem fékmentésére sohasem bizonyult elégségesnek.

13. A közigazgatás államosítását, a közrend fejlesztését s minden közigazgatási dolog és eljárás egyszerűsítését.

14. Szükségesnek tartom végre, hogy a tényleges katonai szolgálat három évről két évre leszállítsassék, egyrészt, hogy ezáltal az ország túlfokozott terheiről könnyítve legyen, másrészt, hogy a legjobb s katonai kötelekbe levő erő egyharmadát a mezőgazdaság és ipar munkájának végeztetésére visszanyerjük, mi kiszámíthatatlan nemzetgazdasági előnyt nyújtana az országnak.

E. R.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

Utmutatás tenyészsertések magántörzskönyvelésére.

A sertések törzskönyvelése ezen állatfaj nagy szaporasága mellett, különösen ahol nagyobb tenyészetekről van szó, nagyon sok munkát okoz a tenyészet kezelőjének. Ez, valamint azon körülmény, hogy egy megfelelő törzskönyvi minta megszerkesztése épen nem könnyű feladat, nagyrészen oka annak, hogy nálunk még csak nagyon ritkán találunk oly gazdát, melyben rendszeres sertéstörzskönyvet vezetnek.

A nyugati államok fejlett állattenyésztésének hatása alatt azonban ma már nálunk is a tenyészsertések vevői, bár a legtöbb esetben talán maguk sem tartják nyilván állataik származását, megkövetelik az eladótól, hogy a tőle vásárolt sertés pedigréjét is átszolgáltassa s így az utóbbi időben kiváltképen az angol és amerikai kulturfajták tenyésztői kezdtek belátni, hogy drága pénzen szerzett tenyészanyaguk előbb-utóbb csak akkor fog kelendő hasznot hajtani, ha annak származását mindenkor pontosan ki tudják mutatni, vagyis, minthogy ez csak egy helyesen vezetett törzskönyv nyomán lehetséges, ha sertéseit törzskönyvezi.

Nem akarok ez alkalommal a magántörzskönyvelés már oly sokszorosan hangoztatott hasznos voltának újbóli tárgyalásába bocsátkozni, hiszen ezen kérdéssel minden intelligens tenyésztő már rég tisztában kell, hogy legyen s meg vagyok győződve, hogy az ok, a miért oly kevés sertésmagántörzskönyvet találunk, leginkább a kivétel nehézségeiben rejlik.

Erről tanuskodik az utóbbi időben az Országos Törzskönyvelő Bizottsághoz érkezett számos tudakozódás, mely mind azt mutatja, hogy a tenyésztők csak a megfelelő minták és utmutatás hiányában nem rendeztek be már eddig is sertésmagántörzskönyvet. E hiányon segítő, az Országos Törzskönyvelő Bizottság elhatározta oly rovatlapok kiadását, a melyek segítségével bárki képes lesz, sertéseit lehető egyszerű, de azért a céljának teljesen megfelelő módon törzskönyvezni.

Ezen rovatlapok négyfelék: 1. kanok számára, 2. koczák számára, 3. hágatási jegyzék és 4. malaczok jegyzéke.

Ez utóbbi azért szükséges, mivel technikailag kivihetetlen, hogy minden egyes kocza összes ivadékai és az ezekre vonatkozó adatok a kocza lapján egyenkint való feljegyzésére elegendő helyet biztosítsunk anélkül, hogy ezáltal a koczák könyvének terjedelme, ennek áttekinthetősége rovására, túlságosan meg növekedjék. A malaczokról tehát külön jegyzéket vezetünk és a kapcsolatot a koczák könyvével kölcsönös hivatkozási számok útján hozzuk létre.

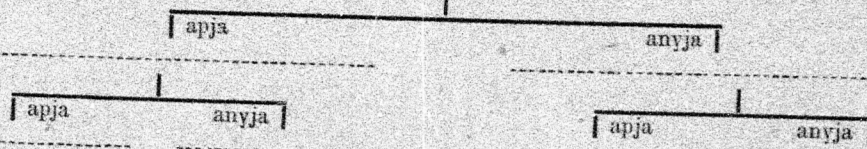
A rovatlapok magyarázata.

A kanok számára szolgáló rovatlap alig szorul bővebb magyarázatra. A kan számaul talán legegyszerűbb lesz a törzskönyv lap-számát venni, vagy esetleg ugyanazt a folyó számot, a mely alatt a kan a malaczok jegyzékében volt bejegyezve; mivel azonban vér-újítás céljából gyakrabban veszünk idegen tenyészetekből tenyészkanokat, a melyek tehát nincsenek a malaczaink jegyzékében előjegyezve, az előbbi számozás a kanoknál célszerűbb lesz, ellenben a koczáknál a „malaczok jegyzéke” számának megtartása gyakorlatibb lesz. Nevet csak kisebb, s különösen az angol fajta, tenyészetekben szoktak a sertéseknek adni. — Az elletés idejének bejegyzésénél elég az évet és a hónapot felírni, amelyben a kan elletett; az elletés napjának kitétele mellőzhető. — A kan országos törzskönyvi száma azon szám, a mely alatt az Orsz. Törzskönyvbe bejegyez-tett s az orsz. törzskönyvi kivonaton fel van

..... lapszám.

A kan

száma (neve): ..... mikor elletett: ..... orsz. törzskönyvi száma: .....
 a malaczok jegyzékében a ..... kötet ..... lapján ..... sorszám alatt volt bejegyezve
 származása:

ha nem saját nevelésű, mikor vásároltatott, kitől, mily áron:
 leírása (jegye, színe, testalakulása, méretei, súlya, hizékonytsága stb.):
 története:

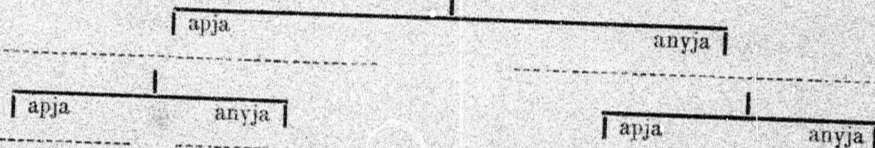
Hágása és ennek eredménye.

A kan megbúgattott	A koczák közül				Az ellések eredménye								Jegyzet			
	mely évben	hány koczát	megellett	elvetelt	meddő maradt	az eredmény ismétletlen	hány kanmalacz				hány koczamalacz				együtt	
							jó	közép-szerű	rossz	összesen	jó	közép-szerű		rossz		összesen

..... lapszám.

A kocza

száma (neve): ..... mikor elletett: ..... orsz. törzskönyvi száma: .....
 a malaczok jegyzékében a ..... kötet ..... lapján ..... sorszám alatt volt bejegyezve
 származása:

ha nem saját nevelésű, mikor vásároltatott, kitől, mily áron:
 leírása (jegye, színe, testalakulása, méretei, súlya, hizékonytsága stb.):
 története:

Hágatás és malaczozás.

A kocza megbúgattott	leellett (elvetelt)										Az ellés a malaczok jegyzékében fel van jegyezve mely			Jegyzet		
	mikor	mely kannel	mikor	hány kanmalaczot			hány koczamalaczot			összesen drbot	kötetben	lapon	sorszámok alatt			
				jó	közép-szerű	rossz	jó	közép-szerű	rossz							

Malaczok jegyzéke.

Sor-szám	Az egyhasi malaczok			Az egyes malaczok					A malaczszal mi történt? mikor?	
	elletési ideje	apja	anya	neme		minősége				száma (neve)
				kan	kocza	jó	közép-szerű	rossz		

Hágatási jegyzék.

Folyó szám	A kocza száma (neve)	A hágó kan száma (neve)	A búgatás megtörtént (év, hó, nap)	Az ellés a malaczok jegyzékében mely folyó számok alatt lett feljegyezve?	Jegyzet

Legelső sorban hozzávaló terület alatt azt értjük, hogy ne tulságosan kicsiny, de nagyobb terjedelmű legyen az, lehetőleg füvel benőtt vagyis rétség. Felülete jobb, ha kissé lejtős, mintha vízszintes s a szomszédos területekhez olyan fekvéssel birjon, hogy a vizet ne csak reá lehessen vezetni, hanem tökéletesen le is lehessen azt onnan bocsátani. Az igen kis terület azért nem használható, mert azon csak nagyon kevés halat lehet növelni. Ugyanis a legjobb tavak is csak korlátolt mennyiségben nevelnek haltáplálékot, s minden egyes halnak úgy mondhatni jókora legelő területre van szüksége, ha számottevő növekedést várunk tőlük. Így p. o. a tavaszi kihelyezéskor egyéves pontyokból 200 dbot szoktak 1 kat. hold tóterületre bocsátani, míg kétévesekből már csak 80—90 db körül, mert sürűbben népesítve, nem tudnak jól kifejlődni a halak.

Ha a rendelkezésre álló terület 10—20 kat. hold körül van, a rendszeres, hivatással kapcsolatos tenyésztés nem ajánlható. Ez a terület ugyanis nem elég nagy ahhoz, hogy kellő jövedelmezőség reményével legyen a rendszeres tenyésztéshez szükséges több tóvá átalakítható. Az ilyen nagyságu területen sokkal indokoltabb csupán egy tavat létesíteni, amely nagyobb tavat azután a körülményekhez képes vagy pontyhizlálásra, vagy süllő, esetleg egyéb más halfajták növelésére lehet használni.

Az a követelmény, hogy a terület füves legyen, azért jelentős, mert a füvel borított talaj felett átmelegedő vízben szaporodnak buján azok az apró, alsóbbrendű rákfélék, melyek a szalid természetű halaknak mindig, a ragadozóknak pedig életkoruk legelső idején pótolhatatlan táplálékul szolgálnak.

Ebből a körülményből következő vonhatunk mindjárt a tavak létesítésének módjára, t. i. mennyire káros dolog volna a füves, felső termőtalajt eltávolítani, azaz a tavat ásással létesíteni, amire pedig oly sokan hajlandók a dolog iránt érdeklődni kezdők közül. A tavak építésének az a helyes módja, ha megbolygatlanul hagyva a termőréteget, arra duzzasztjuk reá a vizet olyképp, hogy a víz lefutásának megakadályozására a megkívánt helyeken kellő méretű földtöltéseket emelünk.

A tavak építéséhez természetesen legelső sorban a terület előzetes színtezése szükséges, hogy a felület magassági, esési viszonyairól kellő tájékozást nyerjünk. A felvétel alapján készül el a halgazdaság terve s a terv után épülnek a töltések, a zsülpék, a lecsapoló árkok stb. Vagyis röviden, halgazdaságok létesítése mérnöki munka.

Hogy a tónak szánt terület beválják, arra harmadik feltételül azt említettük, hogy az olyan fekvéssel birjon, amelyről a víz tökéletesen levezethető s így a szükséghez képest teljesen szárazzá tehető legyen. A tóterület ugyanis csak úgy ujlhat föl a haltáplálék fejlődésére, ha időszakonként szárazon áll. A szárazonállásra a legalkalmasabb a tél, mert ekkor a halak jóval kevesebbet esznek, a pontyok meg éppen semmit sem s így igen kis tavakban, u. n. teleltetőkben is jól élhetnek, de főleg mert a fagy egyike a leghatásosabb talajfelváltó tényezőknél.

Természetesen ebből nem az következik, hogy amely tavat nem fektettek eddig télen át szárazra, azt ne is kísértsük meg halászati hasznosítás alá vonni, hanem csupán az, hogy a tavakat igyekezzünk lecsapolhatókká tenni. Azok a tavak, amelyeknek vizét nem lehet leeresztetni, nem annyira pontynak, mint inkább csak ragadozó halaknak valók.

Az artézi kut vizének minősége iránt az a követelmény, hogy az rendes ivóvízül is beváljon.

Nem ily egyszerű megállapítani, hogy mennyiségét tekintve, beválják-e a víz halgazdaság létesítésére? A víz mennyisége megfelelő, ha a naponkénti elpárolgásból eredő vízvesztést utána tudja pótolni, ha szintben tudja

tartani a tavakat. Azért vesszük az elpárolgás pótlására szükséges vízmennyiséget alapul és nem az elborításhoz megkívántat, noha ez utóbbi jóval nagyobb, mert a tó elárasztásához segítségül vehető a hóolvadás vize s a tavakat nem egyszerre kell víz alá borítani, de lehet egymás után is. Legnagyobb mértékű az elpárolgás, ha a meleg nyári hónapokban erős szelek fújnak. A három mondhatni legmelegebb hónapot, június, július és augusztust tekintve, a megfigyelések szerint nálunk e három hónapban átlag 300 mm. körül szokott lenni az elpárolgás, vagyis naponta valamivel több 3 mm.-nél. Vegyük 3.5 mm.-nél. Ezen az alapon a tófelület minden kat. holdja után kerek számban 20,000 liter víz párolog el naponta. Ennyi tehát a naponta és holdankint pótlandó vízmennyiség.

Kétségtelen, hogy az elpárolgáson kívül történő beszivárgás is okoz vízvesztést, hogy azonban az mennyi lehet, arról semmi határozottat nem tudunk. Az egyszer bizonyos hogy megállapodott tavaknál jóval kevesebbnek kell lenni a beszivárgás okozta vízvesztésnek az elpárolgásból előálló vízvesztésnél s azt a veszteséget annyival inkább számításon kívül hagyhatjuk, mert a mesterségesen odavezetett tápláló vizen kívül a tó a belehulló esővízben is hathatós támogatást nyer szintben maradására.

Több alföldi csapadékmérőállomás évekre visszamenő észleleteinek átlagából az említett három hónapban 180 mm. körül adódik ki a lehullott csapadék, az a vízmennyiség pedig naponkénti 2 mm. vízszínsüljedést egyenlít ki.

Megközelítő tájékoztatásul a vízmennyiségre tehát azt mondhatjuk, hogy mindegyik artézi kuttal körülbelül annyi kat. hold területű tógazdaság létesítése indokolt, ahányszor 20,000 liter vizet tud a kut naponta erre a célra szolgáltatni.

Így p. o. oly artézi kuttal, mely perzenként 200 liter vizet szolgáltat, vagyis 24 óránként 288,000 liter, 14 kat. hold kiterjedésű tavat lehetne táplálni. Ilyen nagy területen, mint már érintettük, legajánlatosabb pontyhizlálást üzni. A tóterület tavasszal víz alá borítva, behelyezendő arra, az elhullási veszteséget is számítva, kat. holdankint mintegy 200 drb egyéves ponty, amelyek két nyár után piacra való halakká nőnek. Lehalászás után a tónak egész télen át szárazon kell maradni s tavasszal ismétlődik a két év előtti eljárás.

A behalásításhoz szükséges halanyagot be lehet szerezni vagy gr. Karátsonyi Jenő timestopoljai tógazdaságából vagy a mindszent-algyői uradalom halgazdaságából (Csongrádm.) vagy Corchus Béla haltenyésztőtől (Simon-tornya).

M. E.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: Dr. Hutjra Ferencz.

Mennyiben ártalmasak a mesterséges takarmányok az állatok egészségére.

Az alaposabb gazdálkodással a mesterséges takarmányok etetése is nagyobb elterjedést nyert. Míg egy félszázaddal ezelőtt jóformán teljesen ismeretlenek voltak, lassankint nemcsak a szarvasmarhák és sertések, hanem a lovak és a többi háziállatok is mesterséges takarmányon való tartása lépett előtérbe. Sajnos ezeknek tápláló értéke nem mindig felel meg a hozzáfűzött kívánalmaknak, másrésztől elég gyakran tapasztalták, hogy egyes mesterséges takarmányok egyenesen kártékonyan hatnak az állatok egészségére, sőt némely esetben elhullásukra is vezetnek. Ezért talán nem lesz felesleges az egyes takarmányokat azon szempontból, hogy mennyiben lehetnek ártalmasak az állatok egészségére, tárgyalás alá venni.

A korpa közvetlenül ritkán okoz megbetegedést, ha más megfelelő takarmányokkal keverve etetik; említenek ugyan eseteket, melyekben külföldi, különösen Amerikából származó korpában riczinus-magvakat találtak és etetésük után az állatok riczinus-mérgezésben pusztultak el, mely vérömléses gyomor- és bélgyulladásban nyilvánult, azonban ilyen korpához hazánkban ritkán juthatnának az állatok. Bővebb korpaetetés után bélkövek, huykövek képződhetnek, okkal-móddal etetve azonban a korpa nem veszedelmes takarmány.

Az olajpogácsák gyakran meppenészesednek, a mikor súlyosabb emésztési zavarokat, gyomor- és bélgyuladást hoznak létre. Feljegyeztek eseteket, amelyekben romlott pogácsák etetése után az idegrendszer részéről is mutatkoznak súlyos tünetek, göresök és bénulások, a miért is ezek etetésénél igen óvatosan kell eljárni.

A répaszeletekben, ha hosszabb ideig szabadon erjednek a levegőn, eczetsav képződik, amely egyéb bomlási termékekkel kapcsolatosan gyomor-, bél- és vesemegbetegedésre vezet.

A törköly állás után amylalkoholban és eczetsavban bővelkedik, ezért a középponti idegrendszerre hat károsan. Hosszabb ideig állott törköly evése után az állatok erős tompultságot, bágyadtságot mutatnak, majd gutatütésszerűen hullnak el; boncolásuk alkalmával az agyvelő burkaiban és ürgeiben találni elváltozásokat.

A moslékok közül különösen a burgonyamoslék etetése után főleg szarvasmarhák bőrén lépnek fel kiütések. A moslékok könnyen romlanak, fusel-olaj és eczetsav képződik bennök, melyek megbetegítőleg hatnak az állati szervezetre. Oly tehének, melyek tejtét csesemőkkel etetik, semmiesetre sem kaphatnak moslékot, mert tejük élvezete után, gyakran halálos kimenetelű gyomor- és bélbántalmak fejlődnek ki.

A melassze különösen kálium és nátrium sokban gazdag, ezért emésztési zavarok elkerülése céljából csupán kisebb mennyiségben és szénával vagy más nitrogénben gazdag takarmányfélékkel etethető.

A husliszt a legtáplálóbb a mesterséges takarmányfélék között. Nitrogéntartalma 73%, ezért igen kis mennyiségben kielégítő tápanyagokat juttat a szervezetnek és különösen kisgyomru állatoknak, nevezetesen lovaknak táplálására alkalmas. Tiszta hamisítatlan állapotban nem veszedelmes az állatok egészségére, azonban gyakran hamisítják, amely hamisítványok közül egyesekben, mint Soxleth kimutatta, a hus alkotó részei teljesen hiányoztak, ezek helyett enyvek, liszt, timsó, konyhasó, őrlött bőr részletek használtak fel készítésükre. (Berliner Tierärztliche Vochenschrift. 1901. 5. szám.)

Zimmermann Agoston.

IRODALOM.

Baromfitermékek értékesítése. Útmutatás a baromfitermékek piacra való helyes előkészítéséről, értékesítéséről. Irta Hreblay Emil állattenyésztési m. kir. felügyelő. A baromfitermesztés összes fázisait ismertető szerző, mintegy ezek kiegészítésül, befejező résznek megírta azt, a mit minden tenyésztőnek elsősorban kell ismernie, a termelés anyagainak leghelyesebb értékesítési módjait s azoknak az értékesítésre való mikénti elkészítését. Hogy nem végzett felesleges munkát, könnyen beláthatjuk. A baromfitermesztés jövedelmezősége elsősorban a termékek biztos és legjobb értékesítésétől függ s ezt a tenyésztő csak akkor biztosítja a maga számára, ha úgy hozza piacra azokat a termékeket, a miként azt a meglévő szokások s az újabb idők igényei megkövetelik. Mert mai napság épügy, mint mindenben, a baromfikereskedelemben is számítanunk kell arra, hogy az a cikk, amit piacra hozunk, kielégíti-e az inyenéz fogyasztó közön-

ség kívánalmait, idehaza is épügy, mint külföldön.

Ezekre a módokra, illetőleg arra, hogy miként kell a piacra kerülő baromfit, tojást, tollat stb. elkészíteni, hogy azokért legtöbbet kapjunk s azokat biztosabban eladhassuk, tanít meg bennünket, Hreblay legújabb megjelent könyve. Az a számtalan körülmény, amelytől a baromfitermékek jobb értékesítése is függ, könnyen áttekinthetően, röviden, de világosan van a könyvben megírva. A három részre bontott könyv foglalkozik elsősorban a baromfiak hizlalásáról, piacra való elkészítéséről és a baromfitermékek kezeléséről, a második részben, a baromfitermékek értékesítésének módjait ismerteti a szerző, a harmadikban pedig a termelés értékesítésének egyik újabb s áldásos módjáról, a szövetkezetek útján való értékesítéséről ír, mint amely egyik legbiztosabb módja különösen a kis emberek körében régebben pangó baromfitenyésztést előmozdítani s ezzel a kisgazdák baromfitenyésztését jövedelmezőbbé tenni.

A könyvet haszonnal fogja forgatni minden baromfitenyésztő. Utasítást s ezzel tanítást is kap belőle arra, miként rendezze be baromfi-gazdaságát, mit termeljen az adott viszonyok s azon vidék speciális kívánalmaihoz mérten, ahol gazdálkodik. Utasítást nyer arra, hogy a baromfitenyésztés melyik ágára fordítsa figyelmét, melyik lesz jövedelmezőbb, a tyuk-, a ludtenyésztés-e, a hus- vagy a tojástermelés. S ha ezt tudja, a könyv biztos utbaigazítást ad, hogy a termékeket hol lehet értékesíteni legjobban és legbiztosabban. A nagy hézagot pótló könyv illusztrálva van és 150 oldalra terjed. Mint az elmondottakból is láttuk, tárgyát tökéletesen kimeríti. Minden baromfitenyésztőnek melegen ajánlható e könyv, mert nem elég, ha a gazda tenyészt és termel, boldogulni és haszonnal termelni csak úgy tudhat, ha ismeri mindazon módokat, amelyek a termelés biztosabb és jobb értékesítését írják elő. A könyv szerzőnél Budapest, Csömöri-ut 15. rendelhető meg. Ára 2 K. A. E.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdés.

530. kérdés. Köteles-e a gazda 2 hónapra — mint póttartalékos — hadsereghez bevonuló cselédjének a mulasztott idejére szegedményét levonás nélkül kifizetni és ha nem, mily arányban számítható le minden illetménye szabályszerűen, hogy a cseléd a peres kérdésnél jogos követelésével ne élhessen.

H. D.

231. kérdés. Kérem b. lapjában velem tudatni, valjón helyesen jártam-e el, midőn bekerített házikertben kárttevő ismeretlen tyukokból egyet meglőttem, megjegyzem, hogy a tyukok behajtását, illetőleg megfogását megkísérletem, de eredmény nélkül. Jogában van-e gazdatisztnak illetőleg birtokosnak a vetésben legelő libaseregéből, ha ezt behajtani, illetőleg megfogni nem tudja, nehányat meglőni. Bármelyik esetben támaszthat-e a majorság tulajdonosa jogokat arra nézve, hogy az elpusztított kárttevők neki megfizetessenek. Hogy itélkezik a törvény, ha saját vadászterületemen vadászó vadászebet, ha elfogni nem tudom, meglövöm?

P. F.

532. kérdés. A község t. 'ajdonát képező koreszmában a koreszmáros rossz és drága húst mér, emellett mértéke is hibás, az általa 12 krajczárért vett bort meg ő a saját borkezelésével bérmálja s csak azután adja el 30 kr.-ért. Ezek az állapotok azt a gondolatot érelelték meg bennem, hogy a párisi kiállításon bemutatott Linde-féle frigorifik készülék útján községem lakóit 30 krajczárért igen jó hushoz juttathatnám. Ma rosszért 44 krajczárért fizetnek. Csak az a kérdés, mint magánembernek van-e huskiméréshez jogom?

A bornak palackokban történő eladására az készlet, hogy mi termelők tisztán kezelt asztali borainkért a 20 krajczáros árat nem vagyunk képesek elnyerni. Úvegbe töltönnék azt s úgy adnánk el apránként. Kérdés nem-e követünk el kihágást s a koreszmáros részéről nem támadtatunk-e meg perrel? Az italmérsi törvény hanyadik §-a intézkedik a jelen esetben? Az említett koreszmáros mészáros is egyszerűs mind.

I. S.

533. kérdés. Van 33 db 3—4 éves fehér tinóm, melyeket meghizlálni szándékozom. Kérem először, nem-e lehetne azokat, így soványan jobban értékesíteni, illetőleg érdemes-e a hizlalás. Megjegyzendő, hogy a tinók közepes nagyságúak és páronként 600—650 kilogrammot nyomnak, szóval egész jó kondícióban vannak. A hizlaláshoz rendelkezem 500 mm. burgonyával, tengeri, valamint szálastakarmányom van tetszés szerint. Szerény véleményem szerint következőképpen eszközölném a hizlalást: az első hónapban 1—2 kg. tengeridara 15 kg. burgonya és arányos mennyiségű polyva keverék pácz után 6—8 kg. jó minőségű szénát fejtenként naponta. Tekintve azt, hogy a hizlalást 3 hónapig szándékozom eszközölni, a tengeridarát ezen idő alatt 5—6 kg.-ra fokoznám. Ajánlják a tengeridarát közvetve etetni, mire nézve szintén kérem b. véleményüket. Ha ezen általam összeirt adagolás változtatást igényelne, úgy kérem annak módosítását, azonban egy Önök által ajánlott czélszerűbb hizlalási módot szívesen fogadok.

L. S.

Felelet.

Katonai szolgálatra kötelezett cselédek illetményeinek kiszolgáltatása. (Felelet az 530. sz. kérdésre.) A cseléd-törvény (1876. évi XIII. t. cz.) 10. §. értelmében az ujonczállítások alkalmával besorozott cselédeknek gazdájukkal szemben fennálló szolgálati szerződése, a katonai szolgálatra történő behívással illetőleg a katonai szolgálat megkezdésével egyidejűleg megszűnik, a nélkül, hogy akár a cseléd, akár a gazda kárpótlásra igényt tarthatna. E cselédek tehát a 8 hetes kiképzésre bevonuló póttartalékos cselédek szolgálati szerződése is megszűnven, a gazda nem tartozik a cseléd szolgálati szerződését arra az időre is fentartani, a mikor cselédje katonai szolgálatot teljesít, vagy a mikorra a tényleges katonai szolgálat megszűnik. Ebben az értelemben, a katonai szolgálatra hosszabb időre (8 hétre) bevonuló cselédnek nem lehet igénye arra, hogy szolgálati szerződése a katonai szolgálat idejére is kiterjesztessék és hogy gazdája, az ezen időre eső, szerződésileg megállapított illetményeket is, részére kiszolgáltatassa.

A tartalékos katonáknak, a törvényszerű évenkénti fegyvergyakorlatra való behívása azonban a cseléd-szerződési viszonyt meg nem szünteti. Ily esetben is tartozik azonban a cseléd, ha ez alól a gazda fel nem menti, magát távolléte idejére helyettesíteni és ha ezt megtagadná, úgy gazdáját a távolléte idejére eső „bérnek arányában“ kárpótolni köteles.

A törvénynek ezek a rendelkezései arra az esetre nyerneek alkalmazást, ha a gazda és cseléd között, a szolgálati szerződés fentartása és az illetmények mikénti kiszolgáltatására vonatkozólag közös megegyezés nem történt. A felmerülő vitás kérdés elbírálásánál is tehát első sorban az az irányadó, hogy miben történt a megállapodás. Ily kölesönös megegyezés, a katonai szolgálat idejére, annál is inkább jó előre létrehozható, mert az ujonczállítás, a katonai szolgálat tényleges megkezdését tudvalévőleg jóval megelőzi s így módjukban van a feleknek, hogy a katonai szolgálat idejére érvényes feltételeket közös megegyezéssel megállapíthassák. Ily megállapodás hiányában, a törvény fentjelzett intézkedése lesz ugyan alkalmazandó, mindamellett kérdést tevőnek inkább a békés megoldás útját ajánlom, esetleg oly módon, hogy katonai szolgálatra bevonuló cseléd-

jének, a távollét idejére eső illetmények egy részét, (esetleg a pénzértékben nehezebben megállapítható természetbeni járandóságokat) szolgáltatassa ki. Ily méltányos eljárással bizonyára meg lesz cselédje elégedve és kérdéstevő sem jut abba a helyzetbe, hogy a törvény rendelkezéseinek szigorú alkalmazásával cselédjét magától elidegenítse.

Dr. Csay László.

Tilosban talált kóbor állatok meglövésének jogosult-e? (Felelet az 531. sz. kérdésre.) Mind a három kérdésre a Mezőgazdaságról és Mezőrendéségről szóló 1894. évi 12. teziknek 90. szakasza adja meg a választ. Ezen szakasz szerint a tilosban talált baromfi, ha behajtása nehézségekbe ütközik, meglöhető; a kóbor ebeket és macskákat pedig saját birtokán mindenki elpusztíthatja.

A baromfiakra nézve tehát a dolog egészen világos és az is kétségtelen, hogy az ily módon elpusztított baromfiért kártérítés nem jár.

A vadászok tekintetében némileg ingadozó volt a törvénykezési gyakorlat, mert a vadászatról szóló 1883. évi 20. t. cz. 14. §-a szerint a vadászati területen talált kóbor ebeket a vadászatra jogosított elpusztíthatja ugyan s e tekintetben a szakasz vadász-és nem vadászek között különbséget nem tesz, de mivel a 17-ik szakasz azt mondja, hogy ha a vadászatra jogosultak vadászebei idegen területre átmennek, ott az illető vadászatra jogosult által letartóztatottak és így ez a szakasz nyilván csak letartóztatást enged meg; a két szakasz intézkedése közt fenálló látszólagos ellentét egymásnak ellentmondó birói határozatokra adott alkalmat. Nagy általánosságban mégis az a helyes magyarázat és felfogás uralkodik, hogy a nem vadászfajú ebeket, ha azok a határban csatangolva találtak, akár a föld tulajdonosa, akár a vadászatra jogosult szabadon elpusztíthatja. A vadászek is kóbor ebekül tekintendők és elpusztíthatók, ha gazdájuk kísérete nélkül csavarognak és kivétel csak azon eset képez, ha a vadászatra jogosult vadász ebei vadászat közben mennek át idegen területre. Ezen kivételes esetben lelövésük tilos s a törvény csak elfogatásukat s letartóztatásukat engedi meg. A legutóbbi időből is tudunk oly kuriai határozatról, mely egy büntető ügyből kifolyólag a falutól nem messze a szántó földeken gazdátlanul talált nemes fajú vizslának lelvését is jogosultnak mondotta ki. Ezen felfogás némi aggályra ad ugyan okot, de az uralkodó birói felfogást világosan jellemzi.

Sz. F.

Huskimérés és borárlás. (Felelet az 532. sz. kérdésre.) Huskiméréssel iparszerűleg csak az foglalkozhatik, aki erre az iparhatóságánál (főszolgabíró) iparengedélyt nyer, mert a mészárosok engedélyhez és képesítéshez kötött ipar. A ki ily iparengedély nélkül huskiméréssel foglalkozik, büntetés alá esik.

Bornak kismértékben való elárúsítására a kir. pénzügyigazgatóság adja meg az engedélyt, melyet 2 koronás bélyegűkérvényben a teljeskorúság, magyar honosság és feddhetlen előélet igazolása mellett kell kérni. Ilyen engedély nélkül bort kismértékben árusítani nem szabad. Közelebbi intézkedést erre nézve az 1888. évi XXXV. t. cz. 3., 5., 6., 8—17. szakaszai tartalmaznak.

Sz. F.

Tinóhizlalás. (Felelet az 533. sz. kérdésre.) Ha a 3—4 éves fehér tinók páronként csakugyan 600—650 kg. súlyúak, akkor teljesen lehetetlen velük darabonként s naponta 15 kg. burgonyát, 6—8 kg. szénát, elegendő polyvát, s eleintén 1—2, később 5—6 kg. tengeridarát etetni, mert ennyi takarmány nem fér a gyomrukba. Továbbá, ha a hizlalás folyamata alatt úgy szaporítjuk a tengeridarát, hogy a darabonként s naponta etetendő adag végre 5—6 kg.-ot tegyen ki, akkor úgy megdrágítjuk a hizlalást, hogy okvetlenül reá fizetünk. Végre, miután a kérdéses tinók még növekednek, czélszerű velük olajpogácsát, száritott szeszmoslékot vagy más fehérjedus kereskedelmi takarmányt is etetni.

Tájékoztató példa gyanát a következő takarmányozást jegyezzük ide, mely 1000 kg. élősúlyra vonatkozik.

A hizlalás kezdetén: 45 kg. gőzölt burgonya, 7 kg. polyva (a burgonyához keverve), 10 kg. széna, 3 kg. repezopogácsa s 2 kg. tengeridara. Ebben foglaltatik: 29 kg. szárazanyag, 2.47 kg. fehérje, 0.54 kg. zsír, 17.71 kg. szénhidrát és 21.22 kg. em. szervesanyag. A szálastakarmányban 7.15 kg. em. szervesanyag van. Ha a tinók később már nem tudnák ezt a takarmányt tisztára megenni, akkor a szálastakarmányt megkevesbitve, a tengerit szaporítani lehetne, de sok tengerit akkor sem kívánunk a tinók, mert az a szerencsés helyzet, mellyel fogva a hizlalás egész tartama alatt sok burgonyát lehet etetni, szükségtelenné teszi a tengerinek nagymérvű szaporítását. Így okvetlenül kifizeti magát a hizlalás akkor, ha a burgonyát nem tudjuk a piacon jobban értékesíteni, mint ha marhát hizlalunk vele. Miután a főváros szomszédságában gazdálkodik, esetleg száraz szeszmoslékot etethet olajpogácsa helyett, mert ha előbbi valamivel drágább is, de jobban hizlal, s az állatok jobban szeretik. A tengerit zuzva is lehet etetni, de az így sem hatásosabb, mint midőn darálva kapják az állatok. Végül még hangsúlyozzuk, hogy példánkkal távolról sem szándékozunk recipével szolgálni, mert ahhoz nem ismerjük eléggé az ottani kereskedelmi s takarmányviszonyokat.

Cselkó.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

A kivándorlás kérdéséhez.	Oldal
.....	1647
Állattenyésztés.	
Utmutatás tenyészértékek magántörzskönyvelésére.	1650
Takarmányozás.	
Hizláló takarmány felülbíráása.	1651
Halászat.	
Mikor lehet artézi kút vízával halgazdaságot létesíteni?	1651
Állategészségügy.	
Mennyiben ártalmasak a mesterséges takarmányok az állatok egészségére?	1652
Irodalom.	
Baromfitermékek értékesítése.	1652
Levelszekrény.	1653
Yegyesek.	1654
Kereskedelem, tőzsde.	1655
Szerkesztői üzenetek.	1656

Eljegyzés. Somogyi Emil, Baja város törvényhatósági bizottságának és a Bács-Bodrogmegyei gazdasági egyesület választmányi tagja, eljegyezte Bethlen Margit kisasszonyt Sopronban.

Új gazdasági intéző. A földmivvelésügyi miniszter a betegség folytán nyugalmazott Csorba Gusztáv keszthelyi gazdasági tanintézeti volt gazdasági intéző helyébe Berger Károly Lajos, a földmivvelésügyi miniszteriumhoz beosztott intézőt nevezte ki.

Bosnyák kereskedők és iparosok Budapestén. A magyar kereskedők látogatásának vizsonzásául vasárnap 128 bosnyák kereskedő és iparos jött fel Budapestre tanulmányozni az itteni közgazdasági viszonyokat. Az a szives vendéglátás,

a melynek a mi kereskedőink és iparosaink voltak részesei Bosznia és Hercegovinában, kifejezést nyert a mi kereskedőink részéről is. Ami a barátkozás jelentőségét illeti, az első sorban gazdasági szempontból öröndetes. A bosnyák-magyar forgalom és üzleti összeköttetés fejlesztése egyik legelső szüksége a megszállott tartományoknak s tényleg semmi nem kívánatosabb, minthogy a magyar és bosnyák üzleti körök érintkezése hasznos gyümölcsöket teremjen. Bosznia és Hercegovinát már a geografia is hozzánk fűzi, gazdasági érintkezésünk tehát az akkupált tartományokkal annál fontosabb. Kereskedelmünk és ipari termelésünknek nagy fogyasztási területe volna Bosznia s ennek kihasználásához első fokellék a kölesönös érintkezés. Magyarországnak a messzi nyugoti államokban kereskedelmi összeköttetések nem kínálkoznak s ott Keleten kell elhelyezkedést keresnünk, ahol a magyar kereskedelemnek legbiztosabb tere kínálkozik. Öröndetes és kívánatos is tehát az a közeledés, amelyet a mi kereskedelmi körünk és a bosnyákok közt tapasztalunk, vajha ez a viszony állandóvá válna.

Darányi miniszter a sörárpa- és komlókiállításán. Darányi földmivvelési miniszter folyó hó 14-én délután tekintette meg az OMGE. által a mezőgazdasági muzeum helyiségeiben rendezett országos sörárpa- és komlókiállítást. A minisztert Kazy József es. és kir. kamarás osztálytanácsos, Balás Árpád muzeumi igazgató és Károly Rezső gazdasági tanintézeti tanár fogadták. Az OMGE. részéről Jeszenszky Pál titkár üdvözölte a minisztert és fejezte ki az egyesület köszönetét és háláját, hogy a kiállítást anyagilag és erkölcsileg támogatni szives volt. A miniszter érdeklődéssel tekintette meg a külsőleg keveset mutató, de tudományos szempontból értékes kiállítást. A szemle végzetével Balás igazgató kalauzolása mellett a miniszter megtekintette a mezőgazdasági muzeum összes helyiségeit és a látottak felett teljes elismerésének adott kifejezést.

Állattenyésztési felügyelők. A földmivvelésügyi miniszter Hreblay Emil állattenyésztési m. kir. felügyelőt, lapunk kitűnő munkatársát, jeles gazdasági író a IX. fizetési osztályból a VIII. fizetési osztályba; Bagary Kálmánt és Beke Imrét a IX. osztályba sorolt állattenyésztési m. kir. felügyelőkké, valamint Meisner Ernő okievelés gazdát a X. fizetési osztályba sorolt állattenyésztési m. kir. segédfelügyelővé nevezte ki.

Gazdasági tudósítók. A földmivvelésügyi miniszter Thias Imre alsó-szölnöki lakost Vas vármegye szent-gothárdi, dr. Baghy Béla pusztakengyeli lakost Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye tiszai alsó, Kölcsey Rudolf nagy-szokondi lakost pedig Szatmár vármegye erdődi járására nézve a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

A kassai gyümölcskiállítás. Az Abauj-Borsod, Sáros, Szepes és Zemplén vármegyék gazdasági egyesületei által rendezett gyümölcs- és általános kertészeti kiállítás szombaton nyílt meg Kassán, a Schalkház-szálló termeiben fényes ünnepek keretében. Gerlóczy Géza kiállítási elnök üdvözölvén a miniszter képviselőjében megjelent Molnár István kir. tanácsost, a ki-

állítást anyagilag is támogató Abauj-Torna vármegye és Kassa város törvényhatóságának jelenlévő képviselőit, az OMGE. s a szomszédos törvényhatóságok gazdasági egyesületeinek küldöttjeit s a kiállítókat, mire a kiállítást Fiedler Károly, az Abauj-Tornavármegyei Gazdasági Egyesület alelnöke, a betegsége miatt akadályozott gróf Hadik János elnök, országgyűlési képviselő helyett megnyitotta. A kiállításon százhatalvan kiállító mintegy 10.000 változatban mutatta be fáradozásának gyümölcsét. A rendkívül gazdag kiállítás három napig tart s vásárral és szakszerű felolvasásokkal van egybekötve. A kiállítás zsűrije az állam aranyérmeket a következő kiállítóknak ítélte: A szőlészettel a bodrogszerdahelyi immunis szőlőtelepnek; a konyha-kertészetnél Berger József kassai kertésznek; a gyümölcsészettel Piller Kálmánnak (Peklén) és Hadik János grófnak (Nádaska). Ezen kívül sokan kaptak ezüst- és bronz-érmet és díszoklevelet.

Gyümölcskiállításunk. Gyümölcskiállításunknak mindinkább biztató kilátásai vannak. Hamburgból írják, hogy Németország idei gyümölcs-termése a közepesen alul maradt és az árak meghaladják az átlagárakat. Amerikában rossz almatermés volt, úgy hogy alma onnét kevés fog jönni. Jó minőségű magyar alma és körte eszerint jól fog kelni. Szőlőt erősen kínáltak és ezért az olasz szőlő métermázsája 30 márkán kapható. A legutóbbi olasz szállítmányok megromolva érkeztek. Egy kocsiakomány magyar szőlő, a kifogástalan csomagolás dacára szintén hibás állapotban érkezett. A magyar szőlőt jó minőségűnek találják és métermázsájáért 23 márkát fizetnek.

Az állam gyümölcsfái. Az állami gyümölcsösökben ez évben 284,770 db kész ojtvány, vagyis kiültethető gyümölcsfa, 270 ezer ojtóvessző, 210,000 dísz- és gazdasági fa és másfél millió különféle, nemesítésre alkalmas vadesemete természetűt, melyet Darányi földmivvelésügyi miniszter rendelkezésre részben ingyen, részben kedvezményes, részben a megállapított áron fognak kiosztatni. Ingyen a községi iskolák kapnak gyümölcsfát, kedvezményen fél, vagy még jobban leszállított áron lelkészek, tanítók és jegyzők. A magastörzsű gyümölcsfák ára 80 fillértől lefelé, az alak- és törpefáké 1 korona 20 fillér. Magesegetek ezre 30 koronától 12 koronáig. Ojtóvesszőt községek, tanítók 1 fillérről számítva kaphatnak. Pénzért való megrendelések december 1-éig fogadtatnak el a megrendelések sorrendje szerint az állami f iskolák kezelőinél. Az ingyenes és kedvezményes áron kívánt gyümölcsfákért való (bélyeges) kérvényt jövő évi január hó 1-éig kell a földmivvelésügyi miniszterhez benyújtani.

Szibériai termények térhódítása. Szibéria terményei kezdenek tét foglalni a világpiacra. A gabona is, ámbár ennek versenyétől az óriási szállítás nehézsége miatt nincs mit tartanunk. Az állati termékek azonban, főleg a tojás és vaj kezdi mindinkább versenyársait leszorítani a világpiacról. Ez év elején a szibériai vajkivitel olyan nagyszerűen rendezték, hogy hetenkint öt vonat indul el összesen 200 kocsi-val Szibériából Reval, Riga és Libau kikötője felé. Ezek a vonatok kizárólag vaját szállita-

MAUTHNER ÖDÖN cs. és kir. udvari
magkereskedése

BUDAPESTEN, VII., Rottenbiller-utca 33. sz., és VI., Andrássy-ut 23. sz.

Ajánl és vesz:

biborherét, homok (szöszös) bükkönyt (Vicia Villosa) őszi borsót, őszi bükkönyt, tavaszi repcét, őszi repcét, (káposzta-repcét), mustármagot, csibehurt.

nak, 25,000 hordócskát hetenkint. A szállítás 12 napig tart s a kocsik hűtőkészülékekkel vannak ellátva, amelyek temperaturája soha sem haladja meg a + 6° C.-t. A jelzett kikötőkből a vajat Londonba külön e célra készített gőzösökkel szállítják tovább. Ezek szintén hűtőkészülékekkel vannak ellátva, amelyek lehetővé teszik, hogy a hőmérséklet 0°-ra, sőt még lejjebb is szállítható. A gőzösök óránként 13—14 csomót tesznek meg és a kieli csatornán át gyorsan szállítják rakományukat Londonba. Tekintetbe véve, hogy Szibéria óriási kiterjedésű legelővel és marhaállománnyal rendelkezik, könnyű belátni, hogy ezzel a versenyrel szemben Dánia, Oroszország, Kanada mint nagy vajtermelő államok nem lesznek képesek lépést tartani. Szibéria képes évenként 1.300.000 kishordó vaját szállítani Angliába, míg pl. Finnország csak 240.000-et termelhet. Minekünk is számolnunk kellene a térdhódítással s mielőbb biztosítanunk a piacot, mert úgy lehet, hogy mire vajkivitelünkhez komolyan kezdenénk hozzá, addig az angol piacot lefoglalják mások s különösen meghódítja Szibéria.

Gyapju- és sörárpavásárok. A földmivélsügyi miniszter leiratot intézett a miskolci hitelintézet részvénytársasághoz, melyben elismeréssel veszi tudomásul, hogy ez a hitelintézet daczára a mutatkozott nehézségeknek és akadályoknak, évenként gyapjuvásárokat rendezett. Teljesen méltányolva azon gazdasági indokokat, melyek ezen vásárok lefolytatása mellett szólnak, azon esetre, ha az intézet e vásárokat Borsod és a szomszédos megyékre kiterjeszti és fejleszti, a miniszter a rendezési költségek némi megtérítéséért államsegélyt helyez kilátásba. Mihelyt a társaság a megfelelő adatokat bemutatja, a miniszter a segély nagyságát is meg fogja állapítani. Ugyancsak a sörárpatermesztés fejlesztése érdekében rendezendő sörárpa-vásárok ügyében való szándékot is méltánylással fogadja a miniszter, az állami támogatás kérdésében pedig akkor határoz, ha a gazdasági egyesületnek memorandumát behatóan megfontolás tárgyává tette. A miskolci hitelintézet a gyapjuaukeziók s a sörárpavásárok rendezésére közraktárat épített, 1893 óta állandóan rendez gyapjuaukeziókat, úgy, hogy a gyapjuvásárokat már tavaly 235,574 kg. gyapju szállított. A sörárpatermesztés pedig már ez évben nagy lendületet vett Borsodmegyében, amennyiben Darányi földmivélsügyi miniszter a Borsodmegyei Gazdasági Egyesület útján 200 mázsa Hannaárpát osztott ki vetőmagul.

Csikódíjazás. A Csongrádvármegyei gazdasági egyesület a földmivélsügyi miniszter támogatásával 1901. október hó 20-án csikódíjazást rendez anyakanczával elővezetett szopós csikók és 3 éves kanczacsikók díjazásával.

Állatorvosi egyesület. A Bácska, mely az állatorvosok számát tekintve az ország megyéi között első helyen áll, régóta hiányt érezte egy tömör s állategészségügyi szempontból kívánatos egyöntetű szervezetnek, ezért a napokban a bácskai állatorvosok értekezletre gyűltek össze, amelyen megalakították az ország. m. állatorvosi egyesület bácskai fiókosztályát. Tisztségviselőket megválasztottak: elnök: *Kuszenka János* m. kir. főállatorvos, alelnök: *Eberhardt József* törvényhatósági m. kir. állatorvos, I. titkár: *Dornstädter József* városi m. kir. állatorvos, II. titkár: *Hetel Henrik* j. m. kir. állatorvos. A fiókosztály célja a megyei állategészségügyi szolgálat egyöntetűségét érvényre juttatni, valamint a szaktudomány terjesztését s emelését elősegíteni, nemkülönben az állategészségügyi és állattenyésztési ismereteket a gazdaközönség közt terjeszteni. Csak örömmel üdvözölhetjük az állatorvosi egyesület bácskai fiókosztályát, mely hivatva van közgazdasági viszonyainkat javítani, mely hogy sikerülni fog, biztosítékot nyújt az elnöknek évek óta ismert szakavatott és lelkiismeretes működése.

Élelmiszereknek törvényes munkaszüneti napokon teherárúként való felvétele és kiszolgáltatása. A kereskedelemügyi miniszter egyetértve a földmivélségi és belügyi miniszterekkel, a közlekedési vállalatoknak elrendelte, hogy gyorsárúknak fuvarozása, felvétele és kiszolgáltatása általában, valamint sörnek, élő baromfinak és romlékony természetű élelmiszereknek (mint: friss gyümölcs, főzelék, hal, leölt baromfi és vad, tojás, tej, vaj, turó, sajt stb.) fuvarozása, elszállítása céljából teherárúként való feladása, valamint a teherárúként érkező ily cikkekkel álló küldeményeknek kiadása és az állomásról való elfuvarozása vasárnapokon és Szent István király napján déli 12 óráig végezhető. Továbbá ugyancsak ezen napokon a jég egész napon át gyártható, árusítható, szállítható, szállítás céljából feladható, rendeltetési helyén kiadható és az állomásról elfuvarozható.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(*Guttman és Wahl* budapesti terménybizományi cég jelentése.)

Budapest, 1901. október 12.

A múlt hét verőfényes nyárisan meleg napjai e héten hirtelen fordulat váltotta fel. A hőmérséklet erősebb légáramlatok mellett tetemesen süllyedt s tartós és hő esőzések élénken emlékeztettek az ősze. A tengeritörés be van fejezve és az új termék nagyobbára szép és jó minőségű mutat. Az őszi munkálatok serényen folynak. A vizállás ismét csökkent. A külföldön az időjárás ugyancsak borús és hűvös volt.

A külföldi piacok üzletmenetét illetőleg, a hét elején egy látszólag a tengerentúli piacokról kiindulólag a kontinentális tőzsdéken is szilárdabb hangulat érvényesült. Ez azonban csak rövid ideig tartott és utóbb a hangulat ismét eszékeny irányzatot követ. Amerikában a baisse-engagement túlnagy lehetett, a mi így kezdetben emelkedő jegyzések mellett fedezési vételekre ösztönözött; s látható gabonakészlet tetemes emelkedése (a Bradstreet's közlése szerint e héten ismét 2.343.000 bush.), valamint gyengébb export üzlet azonban ismét lanyhító befolyással volt, s az árfolyamok visszaesők lettek. Angliában a verők tartózkodóak, a kínálat azonban szintén gyengébb. A francia piacokon a tengerentúli jegyzések adták meg a direktívát — az árhullámzások azonban esik mérsékeltek voltak és egyenlegként alig tüntetnek fel változást. Németországban az árak kezdetben emelkedtek, a közeli határidők iránt jobb kereslet is mutatkozott s habár az irányzat e hét végével csendesebb, a jegyzések mindazonáltal mégis magasabbak a múlt heteknél. Az amerikai direkt ajánlatok árviszonylata még nem állott helyre, de azért néhány tétel Kansas buza másodkézből Berlinben vevőkre talált. A többi kontinentális piacokon a forgalom tartósan gyenge és az ajánlatok csak nehézkösen találnak elhelyezést.

Nálunk a forgalom különösen kenyérmagvakban élénken alakult s az árak emelkedők voltak, a többi cikkekben, különösen zabban ugyancsak szilárd az irányzat és az árak magasabbak.

Az üzleti hét részleteiről a következőket jelenthetjük:

Buza már a hét elején szilárd hangulatban indult. A malmok élénk keresletet tanúsítottak s gyorsan emelkedett árak mellett nagyobb tételeket vásároltak, annál inkább, mert a liszti let kedvező, a hozatalok eladatlan árban gyengék voltak. Később némi visszaesés állott be; a vásárlási hajlam gyengült, az eladók pedig engedékenyek voltak. Az elért árelőny egy része így elveszett; a hét vége felé azonban — az emelkedő határidőpiac által is befolyásolva — ismét szilárdabb felfogás érvényesült s az árak egyenlegként 30—35 fill. emelkedtek. Finom búzákat, ugyint szállítási áru előnyben részesült. Szerb búzákból nagyobb tételek kerültek piacra. Az összforgalom 250,000 mm., a hetihozatal 199,000 mm., melyből 4500 mm.-át vittek tovább.

Rozs a hét folyamán futólagos gyengülés után tartósan szilárd volt és fogyasztási, úgy mint elszállítási célokra jobb érdeklődéssel találkozott. Az irányzat ennek megfelelően emelkedő volt és fokozatosan 20—30 fill. javult. Minőség szerint budapesti paritásra 13-40—13-70 K.-ig készpénzen és helyben 13-90 K.-ig 3 óra fizettek. Nyíri származékokban gyenge kínálat mellett csekély volt a forgalom. Debreczeni paritásra 12-30 K., Nagy-Károlyban 12-15 K. fizettek.

Árpa (takarmány- és hántolási célokra) elég bőven van kinalva, míg a kereslet csekély. Az árak azonban változatlanul tartottak és hízalok éppúgy, mint gyárosok 11-40—12-10 K.-ig fizettek helyben. Szerb árpa kisebb tételekben 11-20 K. jegyez elváltoltan időre helyben. Maláta és sörárpákban a helyi fogyasztás (malatagyárosok) mérsékelt beszerzéseket eszközölt és jó felvidéki, valamint erőteljes tiszavidéki áruért 13-50—14-50 K. között fizetett bupesti paritásra.

Zab mérsékeltlen van kinalva és a hozatalok is gyengék. A kereslet ennek ellenében a helyifogyasztás részéről élénken alakult és így az árak 25 fillérig emelkedhettek. Az elkelt kb. 5000 mm. szin- és tisztaság szerint 13-20—14-40 K. között fizettek. Finom urasági áru néhány fillérrel ezen felül is ért el.

Tengeri gyenge forgalom mellett ártartó maradt és 10-35—10-45 K. között jegyzett helyben és helybeli paritásra. Kőbánya részére néhány ezer mm. kelt el. Új tengeri bőven van már kinalva, az érdeklődés azonban gyenge és az árak csökkennek. A hét végével budapesti paritásra novemberi szállításra 8-50 K., decemberre 8-80 K., N.-Beckereken november-február 8-20—8-30 K. igernek.

Olajmagvak: Készáru kaposztarepcze üzletellen. Határidő repcze 1902. aug-ra érdeklődés híján csendes és 24.—24-40 K. jegyez. Vadrepcze 13-50—14-50, gomborka 25.—26.—, lenmag 30.—30-50 K. jegyez. Kendermag 20.—20-50 K. között jegyez helyben.

Hüvelyesek: Bab továbbra is el van hanyagolva és minimális forgalom mellett az árak lanyhulnak. Trióróztótt apró babért ab Gyöngyös—Félegyházán 16-80, gömbölyű babért Baja-Mohács-Zomboron 14-80 koronát, Szekesfehervárott 15-80 K., barnababot Kalocsán 12-50, N.-Károly 11-80 K. fizetnek. Erdélyi bab reláció szerint 12-80—13.— között jegyez. Köles hazai áru helyben 9-50—9-60 K., oláh származékok 9.— K. elváltolva 3 havi időre. Bükköny budapesti paritásra 14-40—14-50 K. jegyez.

Napijelentés a gabonáüzletről. 1901. október 15.

A gabonacsarnok tegnapi élénk forgalmát ma már csendesebb hangulat váltotta fel; lassabb mederben folyt az üzlet és a délfele beérkezett magasabb külföldi jegyzések daczára csak tartott buzaárakról jelenthetünk. Az üzlet — mint már több ízben hangoztattuk — most teljesen a malmok vételkedvénnek behatása alatt áll; nagyobb forgalomnál a buzaárak néhány fillérrel felszöknek, míg tartózkodó vételkedvűl rendesen tekintet nélkül az esetleg beérkező magasabb külföldi jegyzésekre csak változatlanok maradnak, néha pedig olcsóbbra fordulnak.

A mai körülbelül 30,000 mm-ászt kitévő buza-forgalommal szemben a tegnapi hozatal a statisztikai hivatal kimutatása szerint 42-980 mm-ásza.

Készbuza ma jó kínálat, de gyenge vételkedv mellett tartott irányt követ; elkelt körülbelül 30,000 mm-ásza szilárdan tartott árakon.

Mai eladások — Új buza:

Tiszavidéki:	150 mm-ásza 79 kg.	16.70 korona 3 óra.
	150 " 79 "	16.75 " " "
	100 " 79 "	16.30 " " "
	100 " 78 ^g	16.10 " " "
	100 mm-ásza 78 kg.	16.50 korona 3 óra.
	100 " 78 ^g	16.50 " " "
	200 " 78 "	16.65 " " "
	100 " 78 "	16.50 " " "
	100 " 78 "	16.40 " " "
	100 " 77 ^g	16.50 " " "
	100 " 77 ^g	16.25 " " "
	450 " 77 ^g	16.45 " " "
	100 " 77 ^g	15.90 " " "

Fehérmegyei:	1160 "	77 ^g "	16.40 " " "
	1000 "	75 "	15.90 " " "
Pestmegyevidéki:	100 "	78 ^g "	16.40 " " "
	100 "	78 ^g "	16.40 " " "
	100 "	78 ^g "	16.40 " " "
	200 "	77 "	16.45 " " "
	50 "	78 ^g "	16.45 " " "
	500 "	77 "	16.50 " " "
	500 "	77 "	16.15 " " "
	100 "	73 ^g "	15.55 " " "
	100 "	73 ^g "	15.40 " " "

Bánsági:	700 "	76 "	16.15 " " "
Kabai:	1000 "	76 ^g "	16.25 " " "
Bácskai:	200 "	75 "	16.— " " "

(Az árak 50 kg.-ként koronaértékben értendők.)

Rozs kevesebb érdeklődés mellett szintén változatlan. Azonnali szállításra 13-60—13-80 koronás árak érhetők el budapesti egyenértékben.

Árpaban a hangulat az árakkal egyetemben nem változott; helyben 12-10 koronáig terjedő árakat jegyzünk.

Zabban a szilárd irányzat daczára árak nem változtak. Minőség szerint helyben 14-50 koronáig terjedő árakat jegyzünk.

Tengeri változatlan irányt követ; ó-áruért budapesti egyenértékben, azonnali szállításra 10-45 koronát jegyzünk, míg Kőbányán 10-50 koronát fizetnek. Újtengeri budapesti egyenértékben októberi szállításra 8-15, novemberre 8-50 és decemberre 8-80 koronával fizetnek, ab Kisújszállás állomás novemberi szállításra 8-10, december-januári szállításra pedig 8-60 koronával köttetett.

Szeszüzet.

Élénkebb kínálat daczára a szeszüzletben a hétnek elején a forgalom kielégítő volt és a szeszáruk ugyanazon, mint későbbi szállításra a legutóbbi zárlatjegyzés szerint záródnak.

Budapesti szeszgyárak részéről finomított szesz adózva 115.50—116.50 K., adózatlanul 46.—46.50 korona, élesztőszesz nagyobb tételekben adózva 116.50 K., denaturált szesz hordóston 33 K. kelt.

Vidéki finomítottgyárak finomított szeszt gyerebben ajánlottak és csak néhány kisebb tétel kelt el 115 K. ab állomás, azonnali szállításra.

Mezőgazdasági szeszgyárak által kontingens nyersszesz változatlanul 38—40 K. került forgalomba zárlatra ab termelő állomás.

Galicziából kínálat nem volt.

A kontingens nyersszesz ára Budapesten 42.—42.50 K.

Bécsi jegyzés 39.80—40.20 korona kontingens nyersszeszért.

Prágai jegyzés 128.— korona adózott és 37.50.— korona adózatlan szeszért.

Trieszti jegyzés 14.75—15.— korona kiviteli szeszért, 90% hektoliterje.

Kivitelre több tétel finomított szeszt vásároltak változatlan áron.

Budapesti heti jegyzés:	nagyban korona	kicsinyben korona
Finomított szesz	115.50—116.50	117.50—118.50
Élesztőszesz	116.—116.50	117.50—118.50
Nyersszesz adózva	114.—114.50	115.50—116.50
Denaturált szesz	33.—33.50	34.—35.—

Az árak 10,000 literfokonként hordó nélkül bementve, budapesti vasútállomáshoz szállítva, készpénz fizetés mellett értendő.

A központi vásárcsarnok árjegyzése nagyban (en gros) eladott élelmiszerek áráról.

A magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetkezete üzleti jelentése. 1901. október 12.

A hét második felének forgalma rendkívül élénk lefolyású volt. A hozatalok az összes élelmiszerekből nagy arányúak voltak és a szükségletet teljesen fedezték. Élénk kereslet tárgyát borju, vad és tojás képezte, ezek ára különösen az utóbbinak külföldi hausse jelenléte miatt emelkedett. Gyümölcsfélék közül almának és körtének volt legnagyobb keletje, míg a szőlőben az irányzat feltűnő módon hanyatlott, úgy, hogy a hét elején hirtelen felszökött árak estek és a múlt heti árak jutottak érvényre. Tejtermékek közül teavaj folyton keresett, főzővaj változatlan, túró iránt ismét érdeklődés nyilvánult.

Eladtunk nagyban:

Gyümölcsből almaféléket és pedig sóvárit 16—18, ponykót 16—18, batut 20—24, rétesre való 24—26, szép válogatott és gondosan csomagolt elsőrendű különféle almát 30—40, fajkörtét 40—60, elsőrendű szászalt 36—44, másodrendűt 18—30, kövidinkát 28—30, muskotályt 50—60 koronáért mmásánként.

Tejtermékek: elsőrendű teavaját 200—220, másodrendűt 180—190, főzővaját 150—160, túrot 14—16 K. 100 kilónként.

Tojás: friss telt árut 70—76, apadt árut 64—65, korona lánként.

Előbaromfi: sütni való csirkét 1.80—2.00, hizott kappant 3.40—3.80, másodrendűt 2.40—2.80 K. párját.

Vágott libát, elsőrendűt árú 1.04—1.16, másodrendűt 1 korona kilogrammonként.

Vad: őzet 1.40—1.60 korona egészben s különként, nagy nyul 2.60—2.80 korona darabonként, fácán 2.80—3.00, fogoly 3 korona páronként.

Husfélék: vidéki borju 110—120, sertés szalonával 84—90 korona 100 kilónként.

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca. 1901. október 15-én. A székesfővárosi vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a szokott községekben 167 szekér réti széna, 81 szekér muhar, 15 szekér zsupszalma, 5 szekér alomszalma, — takarmányszalma, — szekér tengeriszár, 9 szekér egyéb takarmány. (zabosbúkköny, sarju stb.) 200 zsák szecska.

A forgalom élénk.

Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna 480—620, muhar 500—600, zsupszalma 310—380, alomszalma 260—360, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbúkköny 540—540, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 350—400, szalmaszecska 460—460. Összes kocsiszám 279. Összes suly 362700 kg.

Allatvásárok.

Budapesti szurómarhavásár. 1901. okt. hó 11-én. A székesfővárosi közigazgatóság és marhavásár igazgatóságának jelentése.

Felhajtott: belföldi 707 db, eladatott — db, galicziai — drb, eladatott — drb, tiroli — drb, eladatott — drb, növendék élőborju 75 db, eladatott — drb, élő bárány 21 db, eladatott — db; leölt belföldi

— drb, eladatott — drb, galicziai — drb, eladatott — drb, tiroli — drb, eladatott — drb, bécsi leölt — drb, eladatott — drb, növendék borju — drb, eladatott — drb, leölt bárány — drb, eladatott — drb, élő kecske gödölye — drb, eladatott — drb.

A vásár irányzata élénk volt, az árak csökkentek.

Árak a következők: Élő borju: belföldi — koronáig, kivételesen — koronáig drbonként, 60—88— koronáig, kivételesen 94— koronáig sulyra, galicziai —, kiv. — koronáig drbonként, — kor.-ig, kiv. — koronáig sulyra, tiroli — koronáig kiv. — koronáig drbonként, — koronáig, kiv. — koronáig drbonként, — koronáig sulyra, növendék borju —, — koronáig, kiv. — koronáig drbkint, 30—45 koronáig, kiv. 50—60 koronáig sulyra. Leölt borju: belföldi — koronáig kiv. — koronáig sulyra, galicziai — koronáig kiv. — koronáig sulyra, tiroli — koronáig, kiv. — koronáig drbonként, bécsi — koronáig kiv. — koronáig sulyra, kecske — koronáig, kiv. — koronáig páronként, élő bárány 12— koronáig páronként, leölt bárány — koronáig párja.

Budapesti juhvásár. (1901. október hó 14-én. A székesfővárosi közigazgatóság és marhavásár igazgatóságának jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtott 3387 drb juh, ugymint: 917 darab bizalt túró, 1980 db feljavított juh, — drb kisorolt kos, 100 darab kiverő juh, — drb bárány, 390 drb szérbiai kecske, — drb juh, — drb durvagyapjas.

A vásár irányzata lanya volt, különösen silány minőségek nehezen voltak eladhatók.

Árak a következők: Belf. hizl. túró 34—40. — (—) K. páronként, 38—40 (43) K.-ig 100 kiló élősuly szerint, feljavított juhok 26.—32.0 K. páronként, 34—36.— (—) K.-ig 100 kiló élősuly szerint, kisorolt kosok — K.-ig páronként, — K.-ig 100 kiló élősuly szerint, kiverő juh 12—24.— K.-ig páronként, 24—30 K.-ig 100 kl. élős. sz., bárány — K., kecske — K. páronként, anyajuh 13.—32.— K. páronként, 35.— K.-ig 100 kiló élősuly szerint, szérbiai juh — K. páronként, angol keresztelés — K.-ig élősuly szerint, K. páronként, romániai — K. páronként, durvaszőrű — K. páronként, — K.-ig 100 kiló élősuly szerint.

Budapesti vesztegvágarhavásár. 1901. évi okt. 14-én. (A budapesti közigazgatóság és marhavásár igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtott: 1346 drb nagy vágómarha, nevezetesen: — darab magyar és tarka ökör, — darab magyar és tarka tehén, 1317 drb szérbiai ökör, 21 drb szérbiai tehén, — drb boszniai ökör, — drb boszniai tehén, 8 drb szérbiai bika és — drb bivaly.

Minőség szerint: — darab elsőrendű hizott bika, 8 drb középminőségű bika és — drb alarendelt minőségű bika, 72 darab elsőrendű hizott ökör, 1229 darab középminőségű ökör és 16 drb alarendelt minőségű ökör, — drb elsőrendű hizott tehén, 9 darab középminőségű tehén, 12 drb alarendelt minőségű tehén.

A vásár irányzata élénk volt, készlet körülbelül elfogyott mind.

Következő árak jegyeztettek: Hizott magyar ökör jobb minőségű —, kivételesen — K., hizott magyar ökör középminőségű —, kiv. —, alarendelt minőségű magyar ökör —, jobb minőségű magyar tehén —, tarka — kivételesen magyar tehén —, magyar tehén középminőségű —, kiv. —, alarendelt minőségű magyar és szerb tehén 80.—120 lábón, kiv. —, szérbiai ökör jobb minőségű 44.—54.—, kiv. 60.—, szérbiai ökör középminőségű 34.—42.—, kiv. —, szérbiai ökör alarendelt minőségű —, kiv. —, szerb bika 42.—62.—, kiv. —, magyar bivaly —, kiv. —, magyar legelőmarha I. rendű —, kiv. —, II. rendű —, kiv. —, boszniai ökör 42.—52.— koronáig métermásánként, élősulyban.

Bécsi vágómarhavásár. 1901. október hó 14-én. (Vass Jenő [Bécs, Set-Marx] tudósítása a „Köztelek” részére.)

Összes felhajtás 5153 db. Ebből magyar 3604 db, galicziai 486 darab, bukovinai 47, német 1016 db, hizott 3570 db, legelő 421 db, fiatal 1583 db, ökör 3433 db, bika 810 db, tehén 683 db, bivaly 227 db.

A vásár élénk volt. Az árak 1—2 koronával emelkedtek.

Árak: prima magyar 72—78.— (80—82), szekunda 62—70, tertia 54—60, galicziai prima 73—76.— (78—85), szekunda 68—72, tertia 62—67. Német prima 77—84.— (85—86), szekunda 70—76, tertia 64—69. Legelőmarha: szerb és magyar 52—62.—, rosszabb minőségű 52—62.—. Bika és tehén 42.—67 (68)— és bivaly 38.—48.—. Az összes eladások, élősulyban, 100 kilogrammonként, koronákban értendő.

Bécsi sertésvásár. 1901. okt. 15-én. (Schleiffelder és társai bizományi cég távirati jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtás: 4307 lengyel, 8980 magyar összesen 13287 drb.

A vásár lanya volt.

Árak különként élősulyban fogyasztási adó nélkül prima 78—80 fillér kivételesen 82 fillér, közepes 73—77 fillér könnyű 65—72 fillér, süldő 66—86 fillér.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Kérjük lapunk olvasóit, hogyha valami kérdéssel fordulnak hozzánk, írják ki pontosan nevüket és lakhelyüket, mert ellenkező esetben, bármily fontos kérdéssel forduljanak is hozzánk, választ nem adunk.

E. A. urnak. Ada. Ha az újbor habzik, az természetes dolog, mert szénsavval telítve van; ha azonban idősebb, sokszor átfertett bor is erősen habzik, akkor annak baja lehet, esetleg utólagos erjedés. Különben gyenge bor is erősebben habzik, mint az erős. Látatlanban biztos véleményt adni nem lehet.

B. I. urnak. Tudassa velünk teljes címét, akkor megkapja a kért felvilágosítást.

Egy előfizető. Fenti üzenet Önnek is szól.

R. B. képviselő urnak. A szóban forgó szövetkezettel viselt felügyelő-bizottsági állásáról nem kell leköszönie, mert a szövetkezet nem élvez támogatást az államtól.

B. A. urnak. Kossuth. A gazdasági törvény 9. §-a értelmében, ha a gazdasági szolgálata teljesítése következtében, vagy oly baleset folytán betegszik meg, melytől szolgálat közben saját hibáján kívül éri: gyógykezeléséről a birtokos legfeljebb hat hónapon át saját költségén köteles gondoskodni: ha pedig ily esetben meghal: a temetés költsége is a birtokost terheli. Ha a gazdasági egészsége vagy testi épsége a birtokos hibájából szenvedett kárt, a birtokos teljes kártérítéssel tartozik.

S. S. urnak. Közép-Iszkász. Ajánljuk Dorner Béla könyvét: a „Sertés Magyarországon”. Megrendelheti a szerzőnél: földmivelésügyi miniszterium.

I. G. urnak. Nagy-Károly. Forduljon az Országos Méhészeti Egyesülethez, VII. Damjanich-utca 34.

S. S. urnak. Eötvös. A mohárt éppen úgy lehet zsombolyázni, mint bármely más szalastakarmány félet, az eljárás pedig teljesen azonos a csalamádé bezombolyázásával.

Sz. M. urnak. Pa-Rebecze. Forduljon Kassára az országos szeszkerületi állomáshoz, melynek vezetője: Zalka Zsigmond gazdasági tanintézeti tanár.

T. E. esperes urnak. A tavaszi fagyok ellen szalmából készítenek védőket. Ilyeneket árul: Szántó Bernát gyáros Budapest, V. Nádor-utca 15 sz. Tessék tőle árjegyzéket hozatni.

Egy előfizető. Fürje. Névtelen levelekre nem felelünk.

K. K. urnak. Fegyvernek. Az, aki jószágigazgató, jószágfelügyelő, gazdasági intéző, gazdasági ellenőr, gazdasági segéd, tisztartó, kasznár címet 1900. január 1. előtt jogosulttan használta: azt a törvény életbe lépése után is használhatja: Az ezen cím használata iránti kérvényt nyújtsa be az elsőfokú közigazgatási hatósághoz: azaz a főszolgabíróhoz.

Mezőgazdák Ajánlása!

Elismert kitűnő hazai gyártmány!

1600 gőzcseplőkészlet üzemben!

CZIM:

ELSŐ MAGYAR

gazdasági gépgyár

RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN,

VÁCI-UT 19. SZÁM.

Gőzcseplőkészletek

2 1/2, 3 1/2, 4, 4 1/2, 6, 8, 10, 12 lóerőjűk.

Magánjárók

(uti mezdonyok.)

Kérjük minden szakbavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Arjegyzék kíváncsra díjmentesen kitérítik.

Uradalom-felosztás folytán

özv. báró Schosberger Zsigmondné ö méltósága pusztaszent-tornyai uradalmában (Békésvármegye)

1901. évi november hó 3-án reggeli 8 órától kezdve önkéntes árverésen, a kikiáltási áron felül a legtöbbet ígérőnek

el fognak adatni:

I. Hámos lovak:

17 darab különböző koru, angol telivér mén-nel betedett kancza,
4 darab herélt ló,
10 darab különböző koru és nemű ménes-beli csikó.

II. Különböző gazdasági eszközök:
mint juhászati és tehenészeti felszerelések, szekerek, kocsik, ekék, hámok, rosták stb.

III. Takarmány és szalmaneműek:
circa 8000 mm. buza, 1500 mm. árpa, 1600 métermázsa zabszalma, 700 mm. luczerna, 600 mm. bükkönyszéna.

Pusztaszent-Tornya vasutáll. 5 percz, Orosháza 30 p.
Pongrácz Jenő, urad. intéző.

4808

41797.901. sz.-hoz.

Magyar királyi államvasutak.
Legolcsóbb utazás

Olaszországba és Dél-Franciaországba.

Budapest-Dombóvár-Fiume át

Menetdíjak a hajóátkelési illetékekkel együtt:

a magyar-horvát-tengeri gőzhajózási társaság Fiume és Velence, illetőleg Ancona közt közlekedő gőzhajóinak

Hajójáratok menetrendje:

1901. november hó 1-től 1902. márczius hó 15-ig.

1901. november hó 1-től 1902. márczius hó 15-ig.

1. Indulás Fiuméből-Velencébe. Minden **kedden** és szombaton este 3 órakor.

2. Indulás Fiuméből-Anconába. Minden **hétfőn** reggel 7 órakor. Minden **csütörtökön** este 8 órakor.

3. Indulás Velencéből-Fiuméba. Minden **hétfőn** és **csütörtökön** este 7 óra 30 perczkor.

4. Indulás Anconából-Fiuméba. Minden **szerdán** reggel 7 órakor. Minden **szombaton** este 8 óra 30 perczkor.

Menettartam: 10 óra.

A gőzhajóknak a Budapest-Fiume közt közlekedő gyorsvonatokkal, valamint Velencében és Anconában a Róma, Nápoly, Bari, Brindisi, Bologna, Milano stb. felinduló, illetve onnanérkező olasz vasutakkal közvetlen csatlakozásban állanak. Fiumében a vonatok a gőzhajók kikötő helyéig közlekednek s onnan indulnak.

Fiuméből-Dalmatiába napokint indulnak gőzhajók, ezek közül hetenként 4 gyorsjárót és pedig, Zarába, Metkovic, Ragusába és Cattaróba, melyek menetrendje az útmutatóban foglaltatik.

Menetjegyeket és csoportosítható körutazási jegyeket a fent megnevezett állomások, ugyisintén a magyar kir. államvasutak városi menetjegyirodái Budapesten és Bécsben; továbbá a Cook, Tamás és fia cég utazási irodái Budapesten és Bécsben adnak ki, hol a kívánt felvilágosítások is megadatnak.

Budapesten, 1901. október havában. A magy. kir. államv. igazgatósága.

Honnan	Hová	Pénz-érték	Gyorsvonat		
			I.	II.	Sz. V. III.
Budapest	(Velence vagy Ancona)	kor.	30.—	26.—	14.—
"	Cannes	frco.	116.15	83.60	—
"	Firenze	"	73.50	53.90	30.40
"	Genova	"	89.25	64.90	36.85
"	Grasse	"	118.30	85.05	—
"	Lyon	"	128.25	91.50	—
"	Marseille	"	137.75	98.20	—
"	Milano	"	89.95	51.40	28.95
"	Menton	"	89.10	64.80	—
"	Napoli	"	100.55	72.85	41.50
"	Nizza	"	112.70	81.25	—
"	Róma	"	72.75	54.05	30.50
"	Terinó	"	89.10	64.80	36.80
Bécs	(Velence vagy Ancona)	kor.	47.10	34.80	18.20
Berlin	"	márz.	95.60	62.40	38.50
Bresslau	"	"	71.20	51.70	28.90
Hamburg	"	"	122.20	88.10	52.30

A gőzhajókon egy ágyért 2 korona után-fizetendő.

A hajóátkelési díj magában, Fiuméből-

Velencébe vagy Anconába:

Diszterem hálóhelyivel együtt ..... 16 kor.
I. oszt. hálóhelyivel együtt ..... 12 kor.
III. oszt. (fedélzet) ..... 6 kor.

SZŐLŐTRÁGYÁZÁSRA

feltűnő gyors és biztos hatásának bizonyult, főleg homoki szőlőkben bámulatos fejlődést idéz elő, gyenge és elmaradt szőlők felsegélésére legalkalmasabb

a szárított kőbányai sertéstrágya,

teljesen légszáraz, bűzmentes, kézzel szórható, 50 kgros zsákokban szállítatik. Az állami szőlészeti telepeken tett összehasonlító trágyázási kísérletek alapján, előnyösnek bizonyult, a cs. és kir. udvari szőlőgazdaságokban és a legkiválóbb szőlőbirtokokon általánosan bevezettetett.

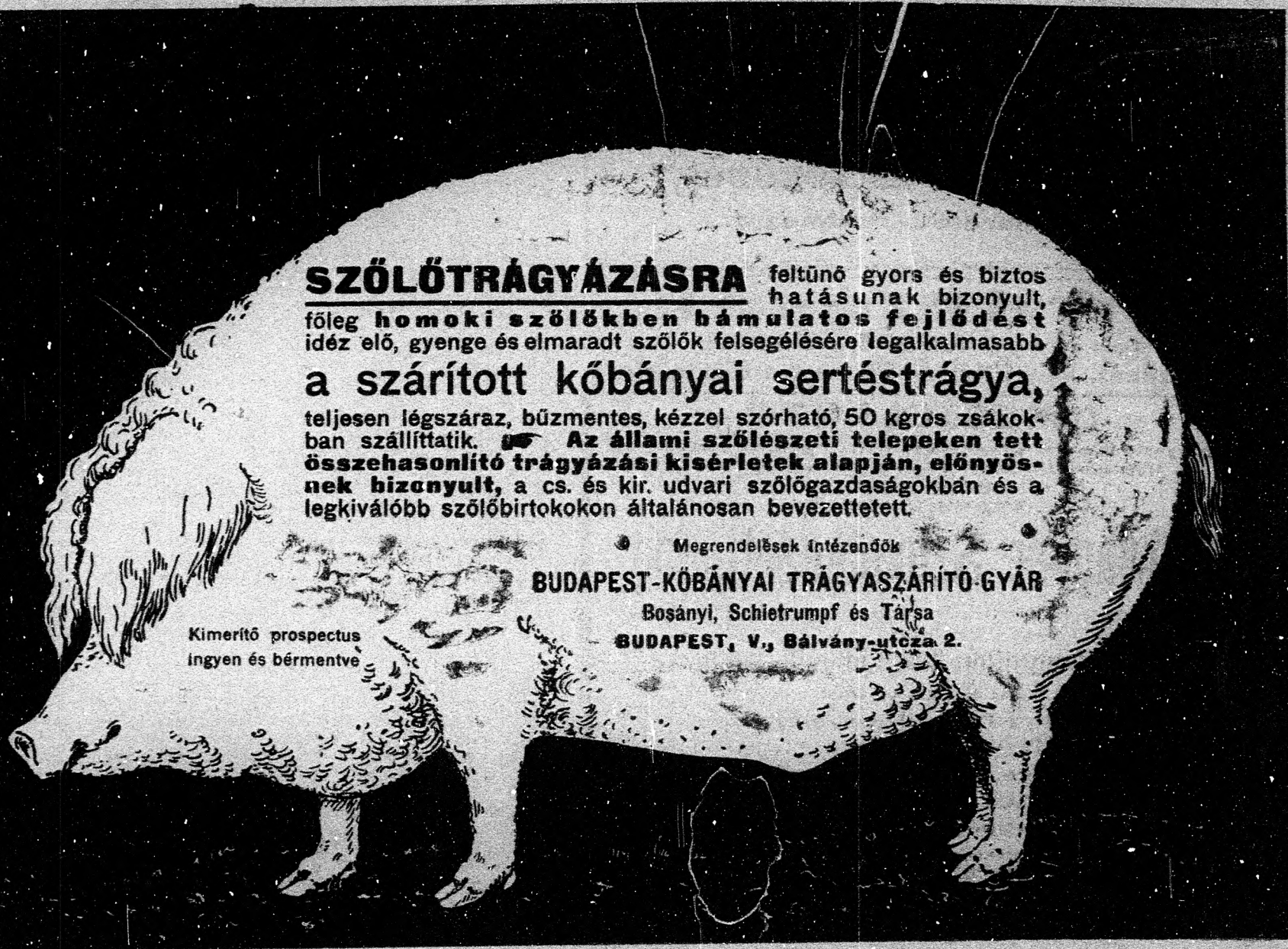
Megrendelések intézendők

BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR

Bosányi, Schietrumpf és Társa

BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus
ingyen és bérmentve

Gőzcséplőgép és czukorrépa eladás.

1 Nicholson-féle **gőzcséplőgép**, 4 lőerejű locomobillal, 6 lőerejű cséplővel, 6 év óta használatban, teljes jó karban **1 szecskavágó** és **1 répavágó** gép kézi hajtásra;

40 holdnyi czukorrépa-termés, az uradalmi birtokon Kéthelyen (Komárommegyében, Kisbér mellett) **azonnal eladó.**

Bővebb felvilágosítással szolgál a helyszínen

Orbán Lajos jegyző és Ászáron (Kisbér mellett) Honkó Ödön urad. kasznár, a kiknél a vételi ajánlatok is megtehetőek.

4814

Szőlővessző eladás.

Anyagi felelősséggel a szokvány-minőségért elad a haraszti-i 145 holdas szőlőuradalom

sima és gyökeres hazai vesszőket, fás- és zöldajtványokat, sima és gyökeres amerikaiakat, igen jutányos árban.

Készlet 3 millió, fajtisztaság és kifogástalan minőségért az uradalom szavatol.

Felvilágosítást nyújt, valamint árjegyzéket díjmentesen küld a

„Szőlészeti Intézőség“

Duna-Haraszti, Pestmegye.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

Budapest, IX., Üllői-út 25. szám Köztelek.

!! MEGJELENT !!

a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi minisztérium anyagi és az Országos Központi Hitelszövetkezet erkölcsi támogatása mellett

Dr. GALOVICS ZOLTÁN

A Magyar Szövetkezeti Jog

czimű műve, mely a szövetkezetekre vonatkozó összes jogszabályokat tárgyalja és az összes szövetkezeti eszme minden barátja számára

nékülözhetetlen kézikönyvül szolgál.

Ezen mű utmutatóul szolgál:

**a szövetkezetek alapítására,
a tagok jogviszonyaira,
a közgyűlés, igazgatóság és felügyelőbizottságra, ezek tagjainak jogaira, kötelességére, felelősségére stb.**

A mű ára portómentesen megküldve 6 korona 20 fillér.
Kötre 7 K. 20 fillér. Megrendelhető

a Köztelek kiadóhivatalában Budapest, IX. ker., Üllői-út 25.

9807/a. szám.

Hirdetés.

A 4. hadtestparancsnokság területén fekvő cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok és intézetek 1902. évi **kenyér és zab** szükségleteinek szállítása végett a katonai élelmező raktárnál Budapesten (VI. Lehel-utca 41. sz.) 1901. évi október hó 28-án Székesfehérvár, Kaposvár, Szolnok, Kecskemét és Czegléd állomásokra nézve; 1901. évi október hó 30-án Alberti-Irsa, Abony, Orkény Zombor és Szabadka állomásokra nézve, mindenkor 10 órákor délelőtt, irásbeli lepecsételt boríték alatt benyújtandó ajánlatok útján nyilvános tárgyalások fognak tartatni.

A részletesebb feltételek az 1901. évi október hó 12-én lapunkban teljes szövegében megjelent „6307. számú Hirdetményben,” továbbá a cs. és kir. 4. hadtest intendánságánál és a budapesti és székesfehérvári cs. és kir. katonai élelmező raktárnál 1901. évi szeptember hó 20-án kelt szállítási feltételek füzetében foglaltatnak.

Budapest, 1901. szeptember hó 20-án.

**A cs. és kir. katonai élelmező raktártól
Budapesten.**

4797

Utányomás nem díjazatik.

A
mezőgazdaságról

és
mezőrendőrségről

mű 1894. évi III. törvények,

a végrehajtására vonatkozó
miniszeri rendelet,

magyarasatokkal el-
látva, egy füzetben.

Ára bérmentes küldésnél
1 frt 10 kr.

Szép, jövedelmező

**550 holdas birtok
szabadkézből**

eladó, esetleg bérbeadó

kedvező fizetési feltételek mellett.

10-12% tiszta jövedelmet hoz,
vasuti állomás birtokon. Csakis komoly
vevőnek vagy bérlőnek adatik bővebb fel-
világosítás.

A birtok bármikor átvehető.

Czím e lap kiadóhivatalában.

4803

Lapunk bekötési táblája

2 kor. 72 fill. (portómentesen)

kapható kiadóhivatalunkban.

Magy. kir. Államvasutak.
140920/901. szám.

Hirdetmény.

A féláru vasuti jegy váltására jogosító arczképes igazolványok abból a czélből, hogy az 1902. évről idejékorán érvényesíthetők legyenek, a magy. kir. államvasutak igazgatóságához már f. évi október hó 15-étől kezdve beküldhetők; azon jogosultak pedig, kik a folyó évben ily igazolvány birtokában nincsenek, de ilyet a maguk részére az 1902. évről váltani kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyanakkor a fenti időponttól kezdve kérelmezhetik. Nehogy tehát az igazolványok érvényesítését, illetve az újjak kiállítását a f. év utolsó hónapjára maradjon, a munkatorlódásnak és az ebből származható késedelmeknek elejét veendő, figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy saját érdekében cselekszenek, ha az érvényesítés kioszközlése, illetve az új igazolványok megszerzése iránt igazolványaik, illetve fényképeik és kezelési illeték fejében személyenként egy korona készpénznek a magy. kir. államvasutaknak főpénztárába való beküldése mellett, az előírt módon hivatali felsőbbségükhöz, illetve a jogosult nyugdíjasok bélyegtelen folyamodványnyal közvetlenül az alulírott igazgatósághoz (Budapest, VI. Andrassy-ut 73-75. sz.) folyamodnak.

A nyugdíjasok a lakhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által nyugdíjas minőségüket és azt, hogy díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek, folyamodványaikon igazoltatni tartoznak.

Az illetékes hivatali főnökségeket felkérjük, hogy az érvényesítést és az új igazolványok kiállítását kérelmezők igazolványaikat, illetve fényképeit a kezelési illetékekkel és a folyamodókról 2 példányban szerkesztendő névjegyzékkel együtt, az amugy is nagyszámu teendőkhöz lehetőségeik szerint megosztása szempontjából a fenti igazgatóság-hoz minél előbb beküldeni sziveskedjenek. Együttal közöljük, hogy az igazolványok határozmányainak 17 pontjában foglaltakhoz képest azon idő alatti, míg az érvényesítés végett beküldött igazolványok nálunk kezeltetnek, azok birtokosai részére, előre nem látott utazásokra bélyegtelen folyamodvány alapján — melyben az, hogy az illető folyamodónak igazolványa érvényesítés végett be van küldve — a hivatali főnök által igazolandó, a folyamodványban megjelölendő utvonatra féláru menetjeggyel egyszeri utra szóló igazolványok fognak úgy az alulírott igazgatóság, mint üzletvezetőségeink által is kiadatni; megjegyezvén, hogy azok részére, kik a fent közölt esetben egyszeri utra szóló igazolvány kiállítását kérelmezik, elmulasztanak, a rendes menetdíj megfizetése esetén, menetdíj visszatérítések semmi körülmények között sem fognak engedélyeztetni.

Végül figyelmeztetjük mindazokat, kik arczképes évi igazolvány váltására kötelezve nincsenek, továbbá az arczképes évi igazolvány birtokosait is, hogy a saját részükre, illetve családtagjaik részére szükséges féláru menetjeggyel egyszeri utra szóló igazolványok kiállítását iránt minlenkor idejében, de legalább is 14 nappal tervbe vett utazásuk előtt folyamodjanak, mert soronkívül az igazolványok csakis különös méltánylás érdemlő kivételes esetekben fognak kiadatni.

Budapest, 1901. október 1.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete.

Meghívó

a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének“ 1901. évi október hó 31-én délelőlt 10 órakor, Budapesten, az Alkotmány-
utca 31. számú ház földszintjén tartandó

rendes évi közgyűlésére.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése az 1900. évi július 1-től 1901. évi június 30-ig terjedt üzletéről a zárómérleg bemutatásával.
  2. A felügyelő-bizottság jelentése.
  3. A nyereség hováfordítása iránti határozathozatal.
  4. Határozathozatal az igazgatóság és felügyelő-bizottság felmentése tárgyában.
  5. A tisztviselők és szolgák nyugdíjszabályzatának jóváhagyása.
  6. Igazgatósági tagok választása.*)
  7. A felügyelő-bizottság négy tagjának megválasztása és illetményeik megállapítása.*)
- Budapesten, 1901. október 12.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból:

Minden tag a közgyűlésen meg nem jelenése esetén képviseltetését meghatalmazás útján a szövetkezet más tagjára ruházhatja, a meghatalmazás minden egyes meghatalmazó által külön kiállított igazolvány alapján történik, melynek alakját az igazgatóság esetéről-esetre határozza meg.
Gazdasággal foglalkozó tagok a közgyűlésen való képviseltetéssel írásbeli meghatalmazással jószágigazgatójukat, esetleg gazdatisztjukat is megbízhatják.
Jogi személyek és erkölcsi testületek törvényes képviselőik által gyakorolják közgyűlési jogukat.
Minden üzletrész egy szavazatra jogosít, de egy tag sem gyakorolhat saját üzletrészei alapján 20 szavazatnál — meghatalmazás alapján pedig saját üzletrészei hozzászámításával 40 szavazatnál többet.

*) A kilépők tagok újból megválaszthatók.

TARTOZIK

Mérleg-Számla.

KÖVETEL

Y A G Y O N	Korona		fillér	T E H E R	Korona		fillér
Pénztári készlet	11656	20		Alaptőke	443600	—	
Kүнlevő utánvételek	11608	51		Tartalékalap	180000	—	
Értékpapír-készlet	10200	—		Hitelezők	1386719	05	
Tisztviselők nyugdíjalapjának sorsjegyei	5183	54		Tisztviselők nyugdíjalapja	27339	91	
Váltótárcza-készlet	110705	45		Adósok fedezeti váltói	777689	47	
Fogyasztási-árúkészlet	106990	20		Atmeneti tételek	60043	19	
Mezőgazdasági gép-készlet	35227	26		Különféle passzívák	128545	58	
Mag-készlet	9019	16		Fel nem vett részjegyszelvények	14795	83	
Gabona- és erőtakarmánykészlet	58805	92		Nyereség	59024	56	
Adósok	2590202	53					
Felszerelés	200	—					
Különféle aktívák	127958	82					
	3077757	59			3077757	59	

TARTOZIK

Veszteség- és nyereség-számla.

KÖVETEL

V E S Z T I E S É G	Korona		fillér	N Y E R E S É G	Korona		fillér
Személyzeti fizetések	87874	47		Rendelkezésre álló nyereség 1899/900. évről	3039	31	
Adó	10897	74		Fogyasztási áruszámlán	71942	73	
Általános költségek	39156	51		Gabona- és erőtakarmányszámlán	63897	88	
Posta-, távirtda- és bélyegköltség	8633	69		Magvak számláján	21093	78	
«Értesítő» költség	2268	13		Mezőgazdasági gépek számláján	34443	29	
Leirandó követelések	7000	—		Biztosítási díjak számláján	3758	50	
Nyereség	59024	56		Kamatszámán	16679	61	
	214855	10			214855	10	

Kelt Budapest, 1901. évi június hó 30-án.

Igazgatósági jelentés: 1. A tagok létszáma: 748 tag 2218 üzletrésszel. 2. Az üzleti év folyamán kilépett: 6 tag 8 üzletrésszel, kilépését bejelentette 1 tag 1 üzletrésszel. 3. a) Befizetett üzletrész 2217, b) felmondott üzletrész, 1, c) kifizetett üzletrész 4. **Évi forgalom:** 53,735,091 kor. 27 fillér.

A könyvekkel egybehangzó.

Balló Dezső
főkönyvelő

AZ IGAZGATÓSÁG: Gróf Andrássy Aladár elnök, Gróf Széchenyi Imre alelnök, Barcza Károly alelnök, Perczel Ferencz vezérigazgató, Harsány Oszkár igazgató, Dr. Bíró Lajos, Bujanovich Sándor, Hajós József, Halász Zsigmond, Kovács S. Endre, Pátkovits József, Reusz Henrik, Rubinek Gyula, Gróf Széchenyi Bertalan, Tolnay Lajos.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG: Zachár Gyula elnök, Koppély Géza, Pirkner János, Banner Gusztáv.

Vadászterület.

Budapesttől 1/2 órányira fekvő Duna-Haraszti uradalomhoz tartozó

700 hold vadászterület bérbe adandó.

A terület áll 120 hold dunaág és nádasból és 580 hold mezei vadászból. Értekezni lehet

Frankl Samu földbirtokosnál,
Duna-Haraszti, vasut indul Budapest Vágóhidról.

83708. II. 2/a. szám.

Hirdetmény.

A gödöllői magy. kir. koronauradalom tiszta vérű tenyésztéseiből

5 drb inntháli és 26 drb pinzgau fajta 1 1/2-2 éves tenyészbika

folyó évi október hó 24-én délelőtt 9 órakor,
a gödöllői alsó-majorban szóbeli árverés útján el fog adatni. (Alsó-major a gödöllői állomástól 5-8 kilométernyire fekszik).

Bővebb felvilágosítással a gödöllői m. kir. koronauradalom igazgatósága szolgál.

Magy. kir. földmívelésügyi miniszter.

Élelmi szerek értékesítését eszközöl az előírt % mellett.
Felvilágosítást és csomagolási utasítást ingyen nyújt tagok és nem tagoknak.
Azonnali készpénz-számlálás.

Magyar Gazdák
Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete
HATÓSÁGI KÖZVETÍTŐ
BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOKÁBAN.
Sürgőnyczim: Aurora-Budapest.

Értékesítésre elfogad:
Husneműket, füstölt húst, vadakat, szárnyasokat — élő és leölt állapotban, tojást, vaját, halat burgonyát, káposztát, zöldségféléket, gyümölcsöt stb.

Eladó ménes:
televér és fivér anyakanczák és háti lovak. **Eladó vöröstarka ökrök:** 14 darab egyéves, 10 drb kétéves. Bővebb felvilágosítást ad a Rézekeresztúri gazdaság, posta: Pánczölcső. 4768
Burgonyát
bármily mennyiségben megvásárolható 4319
AUER,
Bpest, IX., Soroksári-ut 23.

Birtokosok
Gazdálkodók!

Elsőrendű minőségű **Ló-pokrócok**

Birtokbérlet!
2000 hold szántóföld, 400 hold rét, 400 hold ezabed-
legelő és 1000 hold erdei
legelő szép róna vidéken
25000 forintért földadóval
együtt esetleg olcsóbbért, és
kívánatra tele része is, azaz
egész en vagy csak egyik
major bérbeadó. Szeszgyárt
kívánatra építtetne a tulaj-
donos. A bérbeadásról meg-
biztatott Österreicher Bernát
ur Nagy-Kanizsán. 4546c

bámulatos olcsó árban, a legnagyobb választékban kaphatók:
NAGEL ADOLF
vizmentes ponyva, zsák és lótarok gyári raktárában.
BUDAPEST,
V., Arany János-utca 12.
☛ Telefon 35-92. ☛

Házi nyulak
kaphatók néma darabonként 1 koronáért, Kőrös-Ladányban Herkély János uradalmi kaszárnában. 4825
Sárga
asztali burgonya válogatott nagygyümös több waggonnal eladó, szimontornyai állomás-hoz szállítva mmásuként 280 filléért, Richter-imperator-burgonya 250 filléért.
Szécsi Illés, Szilvá-Balhas. 4815

Felhívom
a t. cz. gazdaközönség figyelmét a szabadalmazott
Göndör-féle
**répavágó-
gépre,**
melynek munkaképessége és munkamérete elismert és kéletes vágókéseli önmaguktól élesednek.
Leszállított árak Budapestben.
G. A. jegyű kézbajtásra K. 80
G. B. " járgányhajt. K. 140
G. D. " gőzerőhajt. K. 209
Mégrendeléseket és felvilágosításokat eszközöl.
Göndör János
Szent-Mihályfa, u. posta Szigetvár. 4729

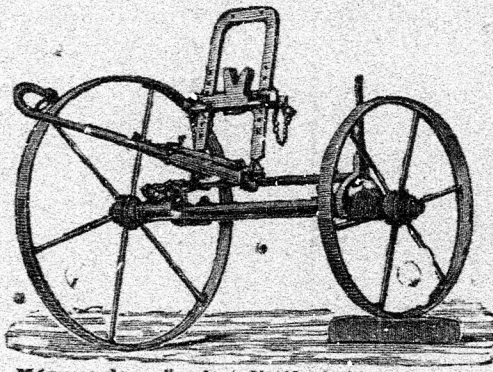
Tejfelezőgép
új állapotban, kitűnő svéd gyártmány óránként 100 liter tejet 50 forintért eladó.
Spitzer Ede, Nagyvárad. 4708
Uradalomból
erőd használt gőzeséplő és fekvő gépeket készpénzzel veszek vagy esérébe, elsőrendű új gépeket szállítok kedvező lefizetés mellett.
Timár Ede Budapest, VI., Csengery-utca 62/B. 4775

Gazdákknak fontos!
Hreblay Emil
állattenyésztési m. k. felügyelő
Budapest, VII., Csömöri-út 15., II. 8.
Munkái:
Baromfi hizlálás 1 kor. 60 fillér.
Baromfi tenyésztésre vonatkozó tudnivalók 1 kor. Tyuktenyésztés 2 korona. Lúd- és kacsa-tenyésztés 2 korona.
Pulykatenyésztés 2 kor. Baromfi és tojás értékesítő szövetkezelekről 1 korona 60 fillér.
Megrendelhetők a szerzőnél, leg-egyszerűbben a pénz előleges beküldése mellett.

Malomeladás,
malomvétel,
malombérlet,
gépek vétele
és eladása
legelőszedések eszközölhetők a
"Molnár Lapja"
részén.
(Budapest, VIII., József-körút 33.)

„BÓNI“ GYÁRTELEP

és mezőgazdasági részvénytársaság
azelőtt
Mandel Eduárd és Társai
Nyirbátorban.

Ajánlja előnyösen ismert, szabadalmazott
két tengelyű „BÓNI“ eke-taligáit.

A szegedi mezőgazdasági kiállításnál „Uj és figyelemreméltó“ jelzővel, a párisi nemzetközi kiállításán bronzéremmel kitüntetve. Megrendelhetők Nyirbátorban, fenti cégénél, Budapesten Kann és Heller és Bächer Rudolf cégéknél, valamint a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél“.

Más rendszerű eke-taligák jutányos áron átalakíttatnak.

Gróf Károlyi Tibor uradalma.
T. Mandel Eduárd és társai uraknak Nyirbátor.
Mintán szab. kéttengelyű „Bóni“ eke-taligájuk ezélszerű szerkezetű és tartósságáról hosszabb használat után meggyőződtem, kérem az uradalmi gazdaságok által a napokban beküldendő 50 drb Sack-féle eke-taligát a legrovidebb idő alatt szab. állítható „Bóni“ eke-taligává átalakíttatni.
Nyirbátor, 1900. január 24-én.
Tisztelettel
Mikolaj Lajos urad. tisztartó.

Magyar-Óvári m. k. gazd. akadémia gépkísérleti állomása.
59. szám 1899. (Másolat).
Tekintetes Mandel Eduárd és társai uraknak Nyirbátor.
A kétfős tengelyű „Bóni“ nevezetű eke-taligájukat, melyet Uraságtok saját gyártmányukként küldötték megvizsgálás és kipróbálás végett a gépkísérleti állomáshoz, oly szerkezetnek találtam, mely tartósság tekintetében még a legmesszebb menő igényeket is kielégíteni képes és mely szerkezet ekegerendely alómint taliga kiválóan alkalmas.
A tengelyek beágyazott részeinek hermetice való elzárásával Uraságtoknak taligájukkal sikerült azon régi, a gazdákknak sok kellemetlenséget okozó bajokon segíteni, melyek a kerék-agyak és tengelyvégek gyors ki-
illésleg lekopása kísérletében lépnek fel, s melyek egyes részeknek gyakori kicserélését teszik szükségessé. A tengelyek beágyazott részéhez most már oda nem férhetvén por és homok; azok a lecsurogás okozta kopás ellen a leg-
kiadóbb mértékben védve vannak, míattal különösen homoktalajon a taliga tartóssága nagyban emelkedik.
A zárt kenődobozok, melyekkel Uraságtok eke-taligájukat szerelik fel, nemcsak a tengelyek beágyazott részétől tartják a homokot és a port távol, hanem alkalmazásunkkal egyszerre mind el van érve a kenésnél a kívánatos egyenletesség és takarékoság is.
Különös említést érdemel állítható taligájuknál a kereknek a barázdalás szerinti beállítására szolgáló szerkezet és pedig egyrészt azért, mert rendkívül egyszerűsége mellett technikai kivitelével sokkal nagyobb mértékben közelíti meg a racionális gépgyártás elveit, mint akár a derékszög alatt meghajtott (___) alakú, akár pedig a két végénél könyök alakban idomított (___) alakú tengelyvel ellátott taliga; másrészt pedig azért, mert nagy szilárdsága mellett, szerkezete egyszerűsége nagy tartósságra enged következtetni.
Uraságtok törekvéseit, mely az eke-taliga szerkezetének tartóssága emelésére volt irányítva, teljes mértékben siker koronázta és bátran kijelölhetem, miszerint szerkezetük az eke-taliga constructio terén határozottan első-
ismerést érdemlő haladást jelent.
Magyar-Óvár, 1899. június 16-én.
A gépkísérleti állomás vezetője:
THALLMAYER VIKTOR s. r.
gazd. akad. tanár.

Gróf Zsolóuski Róbert salánki uradalma.
T. Mandel Eduárd és társai uraknak Nyirbátor.
A salánki uradalom nyirvásvári gazdaságára részve Önök által szállított 14 drb szab. állítható „Bóni“ eke-taliga rendkívül egyszerűsége, tartós szerkezele és pillanat alatt eszközölhető állíthatósága folytán kitűnően bevált.
Szerkesztőjének egyesületi gazdaságunk részére is további 16 drb állítható „Bóni“ taligát kiszolgáltatni.
Bucsonos, 1900. február 8-án.
Kiváló tisztelettel
NAGY JÓZSEF, urad. intéző.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; építgy
mélyrigolezást szőlő-telepitésekhez.
Érdeklődők kéretnek, hogy alantú emmembes forduljanak.
gőzzantási vállalkozó
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

Acetylen-lámpák

rud- és pózna-, valamint kézi-, kert-, istálló-, kocsi-,
oldal acetylen-lámpák kaphatók:
BÁRDI JÓZSEF-nél, Budapest,
VI., Gyár-utca 48. szám.

Kitünő minőségű
tölgymakk-ot

nemkülönb mindenféle erdészeti
magot ajánl a

Magyar magpergető-gyár

Faragó Béla Zala-Egerszegen;
minden kiállításon kitüntetve, leg-
utóbb

Párisban ezüst éremmel.

A
**Szarvasmarhák
gümőkórja**

vágóhídi statisztika alapján
pályadíjjal jutalmazott ér-
tekezés

írta:

Breuer Albert
közvágóhídi felügyelő állat-
orvos.

(A Magy. Orsz. Állatorvos-
Egyesület kiadványa).

Ára 1 korona
postómentes megküldéssel
1 kor. 10 all.

Megrendelhető a »Közte-
lek« kiadóhivatalába.

Eladó, esetleg bérbeadó

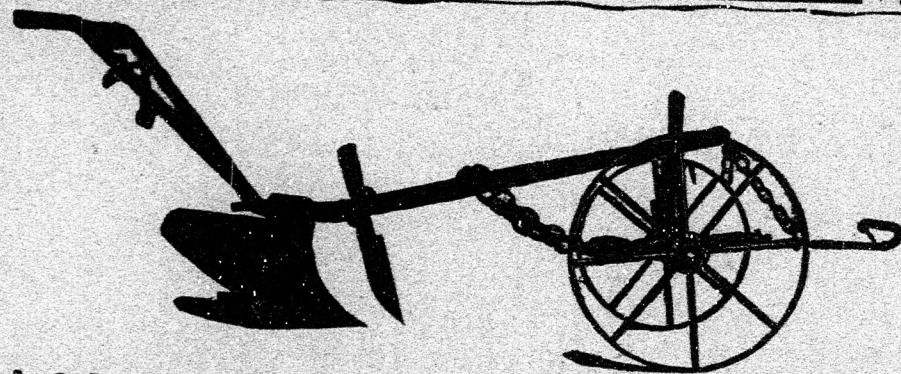
angol telivér tenyészmén.

A **Mándoki ménes** anyakancza állományának leszálli-
tása folytán fölöslegessé vált, s azért **eladó**, vagy több évre
bérbeadó:

Kurucz (ap. Insulaire, anya Fickle, Kettledrum-tól [Hiv.
mk. VII-5135] 9 éves angol telivér, jegytelen barnapej, 169 cm.
magas, esont és szemhibától teljesen mentes, egészséges, erős
csontozatu, nagyon termékeny mén. Ugy ő mint ivadéka! megte-
kinthetők **Mándokon (Szabolcsmege)** s a feltételek meg-
tudhatók ugyanott a tulajdonos

4783

Gróf Forgách Lászlónál.

Egy és több vasu egytetemes
aazólekólm és
**talajmivelő
eszközeim**

első st. elsőrendű minőség és czélszerű szerkezetüknél fogva országszerte legjobb hírnévnek és kelendőségnek
örvendenek.

Arjegyzekekkel és árajánlattal szívesen szolgálók.

Bächer Rudolf

cs. és kir. kizárólagos ekegyára
BUDAPEST,
VI. ker., Nagymező-utca 68. sz.

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond.**

„Unicum-Drill“

egytetemes **sorhabetőgép** sokoldalú használ-
hatóságánál, czélszerű szerkezeténél fogva egész
Európában

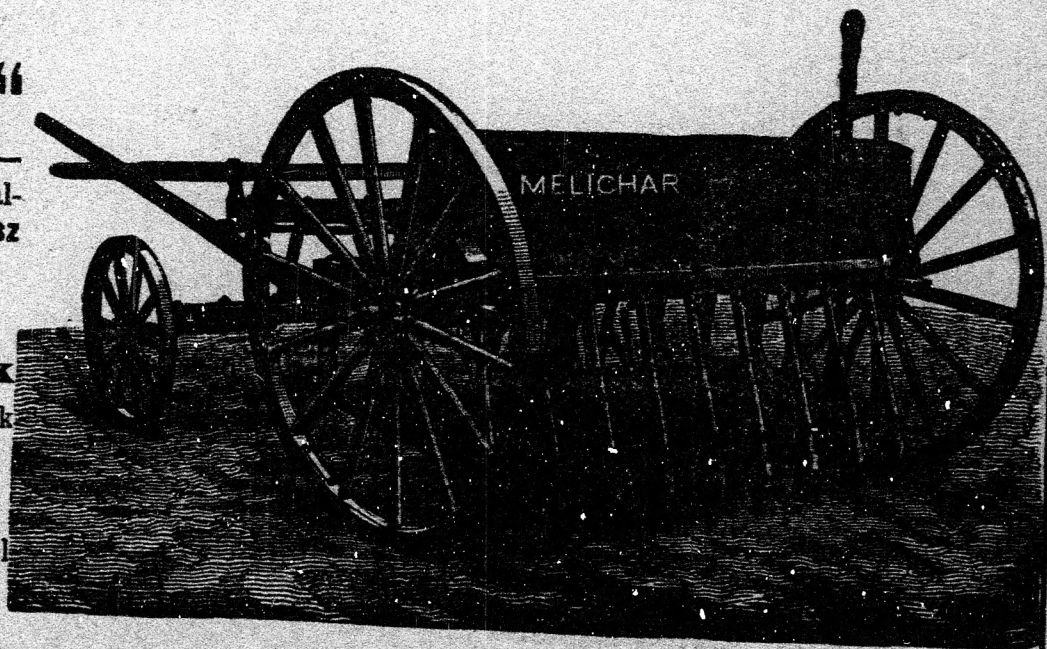
a legjobb hírnévnek és
a legnagyobb kelendőségnek
örvend, ezeknél fogva az összes eddigi vetőgépek
között az

első helyet foglalja el.

Arjegyzeék és bővebb felvilágosítással készeégel
szolgál:

Melichar Ferencz

cs. és kir. szab. kizárólagos vetőgépgyára
Budapest,
VI. ker., Nagymező-utca 68.

Egyedüli kizárólag sorhabetőgépekkel foglalkozó gyár az Osztrák-Magyar monarchiában.

Egyedüli kizárólag sorhabetőgépekkel foglalkozó gyár az Osztrák-Magyar monarchiában.